
कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

M-2934

शिर्षक	ग्रंथकार	विषय	विस्तार (पुर्ण/ अपूर्ण)	टिकाकार	आकार	पृष्ठे	लिपी	सामग्री	Lines per page	Letters per line	Condition & age (शके/विक्रम सवंत)	Additional Particulars / Remark
धर्मसिंधो	—	धर्मशास्त्र	संपूर्ण	-	3/12	30	संस्कृत	कागद	12	42		

चांद्रस
वं
प्रा
प्रा
प
प्र
ह
अ
१ मंगल
१ गर्भा
१ प्रथम
१ प्रथम

२	इयमेवमनिपत्न्यादिः	२	चैत्रशुक्लाष्टम्यांभवान्याउत्पत्तिः	४	चैत्रकृष्ण [illegible] तारकवारुणीसं·	६	[illegible]
२	अस्यामेवमत्स्यजयंती	२	अत्रैवअशोककलिकाप्राशनं	४	तत्रकृष्णचतुर्दश्यांगंगास्नानेनपिशाच	६	ज्येष्ठ
२	चैत्रशुक्लद्वितीयायांबालेंदुव्रतं	३	चैत्रशुक्लनवमीरामनवमी		त्वमुक्तिः	६	शुक्लतृती
२	अस्यामेवदमनकेनगौरीशिवपूजा	३	व्रतप्रयोगः	४	अथवैशाखः	६	शुक्लचतुर्थ्या
२	तृतीयायांगौरीशिवयुतांसंपूज्यांदोलनव्रतं	३	अस्यामेवदेवीनवरात्रसमा·	५	वैशाखशुक्लतृतीयायांगंगास्नानं	७	अष्टम्यांशुक्ले
२	इयमेवमन्वादिः	३	एकादश्यांकृष्णस्यांदोलनोत्सवः	५	इयमेवाक्षय्यतृतीया	७	दशम्यांगंगाव
२	अत्रैवसार्वमन्वादिनिर्णयः	३	द्वादश्यांविष्णोर्दमनोत्सवः	५	इयमेवपरशुरामजयंती	७	तत्रदशहराव्र
२	षण्णवतिश्राद्धानि	३	चतुर्दश्यांशिवस्यदमनोत्सवः	६	शुक्लसप्तम्यांगंगोत्पत्तिः	७	तस्यव्रतविधि
२	दशावतारजयंत्यः	३	अथप्रयोगोदमनोत्सवस्य	६	द्वादश्यांमधुसूदनपूजनं	८	ज्येष्ठशुक्लैक
२	चैत्रशुक्लचतुर्थ्यांगणेशदमनारोपणं	४	त्रयोदश्यामनंगपूजनव्रतं	६	चतुर्दश्यांनृसिंहजयंती	८	द्वादश्यांगु
२	चैत्रशुक्लपंचम्यांनागपूजालक्ष्मीपूजा	४	चतुर्दश्यांनृसिंहदोलोत्सवः	६	तत्रव्रतप्रयोगः	८	पौर्णिमाय
२	शुक्लषष्ठ्यांस्कंददमनारोपणं	४	शिवस्यैकवीरायभैरवस्यचदमनकैःपूज·	६	पौर्णमास्यांशृतान्नसहितोदकुंभ· गो·	८	अस्यामे
२	सप्तम्यांभास्करदमनारोपणं	४	चैत्र्यांचित्रवस्त्रदानं	६	अत्रैवकृष्णाजिनदानं	९	इयमेव
२	नवम्यांदेव्यादमनारोपणं	४	अस्यामेववैशाखस्नानारंभः	६	अस्यामेववैशाखस्नानोद्यापनं	९	अथाष
२	सर्वदेवानांपौर्णमास्यांदमनारोपणं	४	इयमेवमन्वादिः	६	वैशाख्यामावास्या [illegible] पादुकाख्या	९	कर्कसं

इतिधर्मसिंधौद्वितीयपरिच्छेदस्या
नुक्रमणिकासमाप्ता

अथतृतीयपरिच्छेदपूर्वार्धस्यानुक्र
मणिकाप्रारंभः

अ०

इतिधर्मसिंधौतृतीयपरिच्छेदपूर्वार्धस्यानुक्रमणिकासमाप्ता

अथतृतीयपरिच्छेदस्योत्तरार्धस्यानुक्रमणिकालिख्यते

इतिधर्मसिंधौतृतीयपरिच्छेदो
त्तरार्धस्यानुक्रमणिकासमाप्ता

पुण्यांतपांडुरंगविठ्ठलवानडे यांनीं
बु॰ मैं॰ छा॰ छा॰

इतिधर्मसिंधोरनुक्रमणिकासमाप्ता

अथधर्मसिंधौप्रथमपरिच्छेदप्रारंभः

सिं० श्रीगणेशायनमः श्रीविठ्ठलंस्वकरुणार्णवमाश्रितोभीष्टदंनेष्टपोषमथसंहृतिसिंधुशोषं श्रीरुक्मिणीमतिमुखंपुरुषंपरंतंवंदेदुरंतचरितंहृदिमंचरंतं १ वं
देप्रतिघ्नंतमघानिशंकरंधत्तांसमेभूभृतिदिवानिशंकरं शिवांचविघ्नेशमथोपितामहंसरस्वतीमारुतजंपितामहं २ श्रीलक्ष्मींगरुडंसहस्रशिरसंप्रद्यु प्र०
म्नमीशंकपिंश्रीलक्ष्यंविधुभौमविद्गुरुकविच्छायासुतान्षण्मुखं इंद्राद्यान्विबुधान्गुरूंश्चजननींतातंचनंताभिधंनत्वाऽयंनित्वितमोमिमाधवसुरधा-
न्धर्माब्धिसारंसुरवं ३ दृष्ट्वापूर्वनिबंधान्निर्णयसिंधुक्रमेणसिद्धार्थान् प्रायेणमूलवचनान्युज्झित्यलिखामिबालबोधाय ४ तत्रकालःषड्विधः
वत्सरअयनंऋतुर्मासःपक्षोदिवसइति वत्सरःपंचधा चांद्रःसौरःसावनोनाक्षत्रोबार्हस्पत्यइति शुक्लप्रतिपदादिदर्शांतैश्चैत्रादिसंज्ञैर्द्वादशभि-
र्मासैश्चतुःपंचाशदधिकशतत्रयदिनैःसतिमलमासेत्रयोदशभिर्मासैश्चांद्रोवत्सरः चांद्रस्यैवप्रभवोविभवःशुक्लइत्यादयःसंज्ञाः मेषादिषुद्वाद
शराशिषुरविभुक्तेषुपंचषष्ट्यधिकशतत्रयदिनैःसौरोवत्सरःसंपद्यते षष्ट्युत्तरशतत्रयदिनैःसावनः वक्ष्यमाणैर्द्वादशभिर्नाक्षत्रमासैर्नाक्षत्रोव
त्सरः सचचतुर्विंशत्यधिकशतत्रयदिनैःस्यात् मेषाद्यान्यतमराशौबृहस्पतिनाभुक्तेबार्हस्पत्यः सचएकषष्ट्यधिकशतत्रयसंख्यादिनैर्भवति
कर्मादौसंकल्पेचांद्रवत्सरएवस्मर्तव्योनान्यः अयनंद्विविधं दक्षिणमुत्तरंच सूर्यस्यकर्कसंक्रांतिमारभ्यषड्राशिभोगेनदक्षिणं मकरसंक्रांति
मारभ्यषड्राशिभोगेनोत्तरायणं ऋतुर्द्विविधः सौरश्चांद्रश्च मीनारंभोमेषारंभोवा सूर्यस्यराशिद्वयभोगात्मकोवसंतादिषट्संज्ञकःसौरऋ
तुः चैत्रमारभ्यमासद्वयात्मकोवसंतादिषट्संज्ञकश्चांद्रः मलमासेकिंचिदूननवतिसंख्यैर्दिनैश्चांद्रऋतुः श्रौतस्मार्तादौचांद्रऋतुस्मरणं- १
प्रशस्तं मासश्चतुर्धा चांद्रःसौरःसावनोनाक्षत्रइति शुक्लप्रतिपदादिदर्शांतःपूर्णिमांतोवाचांद्रोमासः तत्रापिशुक्लादिर्मुख्यः कृष्णादिर्विंध्यान्तरए

वश्याह्यः अयमेवचैत्रादिसंज्ञकः कर्मादौस्मर्तव्यः केचिन्मीनराशिमारभ्यसौराणांचैत्रादिसंज्ञामाहुः अर्कसंक्रांतिमारभ्योत्तरसंक्रांत्यवधिः सौरोमासः त्रिं
शद्दिनैःसावनः चंद्रस्याश्विन्यादिसप्तविंशतिभोगेननाक्षत्रोमासः प्रतिपदादिपूर्णिमांतःशुक्लपक्षः प्रतिपदादिदर्शांतःकृष्णपक्षः दिवसःषष्टिघ
टिकात्मकः इतिश्रीधर्मसिंधुसारेप्रथमोद्देशः अथसंक्रांतिनिर्णयउच्यते मेषेसूर्यसंक्रांतौप्रागूर्ध्वंचपंचदशपंचदशघटिकाःपुण्यकालः दशाद
शेत्येके वृषेपूर्वाःषोडश मिथुनेपराःषोडश कर्केपूर्वास्त्रिंशत् सिंहेपूर्वाःषोडश कन्यायांपराःषोडश तुलायांप्रागूर्ध्वंचपंचदशपंचदश दश
दशेत्येके वृश्चिकेपूर्वाःषोडश धनुषिपराःषोडश मकरेपराश्चत्वारिंशत् कुंभेपूर्वाःषोडश मीनेपराःषोडश घटिकाद्वयाद्यल्पदिनशेषेमिथुनक
न्यामीनधनुष्ष्वपिमकरेऽपिपूर्वाएवपुण्याः प्रभातेघटिकाद्वयाद्यल्पकालेवृषसिंहतुलावृश्चिककुंभेष्वपिकर्केऽपिपराएवपुण्याः प्रभातेकर्कसंक्रांतौपू
र्वदिनेपुण्यमित्येके रात्रौसंक्रमेमध्यरात्रादर्वाक्संक्रांतौपूर्वदिनोत्तरार्धंपुण्यं मध्यरात्रात्परतःसंक्रांतौपरदिनस्यपूर्वार्धंपुण्यं निशीथमध्यएवसं
क्रांतौदिनद्वयेपिपूर्वदिनोत्तरार्धंचपुण्यं इदंमकरकर्कातिरिक्तसर्वत्रराशिक्रमेज्ञेयं अयनेतुमकरेरात्रिसंक्रमेसर्वत्रपरदिनमेवपुण्यं रात्रौकर्कसंक्रां
तौपूर्वदिनमेवपुण्यं सूर्यास्तोत्तरंघटिकात्रयंसायंसंध्या तत्रमकरसंक्रमेपूर्वदिनेपुण्यं सूर्योदयात्प्राक्घटिकात्रयंप्रातःसंध्या तत्रकर्कसंक्रांतौप
रदिनेपुण्यमितिसंध्याकालेविशेषोज्योतिःशास्त्रेप्रसिद्धः अथदानं मेषेमेषदानं वृषेगोदानं मिथुनेवस्त्रादिदानं कर्केघृतधेनुः छत्रंस्व
र्णंचसिंहे कन्यायांगृहंवस्त्रंच तुलायांतिलागोरसाश्चदेयाः वृश्चिकेदीपः धनुषिवस्त्रंयानंच मकरेकाष्ठान्यग्निश्च कुंभेगोजलंतृणंच
मीनेभूमिर्मालाश्चदेयाः एवमन्यान्यपिदानानिद्रष्टव्यानि अयनसंक्रांतौमेषतुलासंक्रांतौचपूर्वंत्रिरात्रमेकरात्रंवोपोष्यस्नानदानादिकार्यं चरमेण

सं· यणंसंक्रांतिमत्यहोरात्रेपुण्यकालवत्यहोरात्रमेवायथापतेन्तयाकार्यं अयमुपवासः पुत्रवद्गृहस्थभिन्नेनपापक्षयकामेनकार्यः काम्योनतुनित्यः संक्रांतिषु मु·
पिंडरहितंश्राद्धंकार्यं अयनद्वयेतुनित्यं यथावसंतसंक्रांतिषुदानादिकंकर्तव्यं तथैवतान्यः पूर्वमयनांशप्रवृत्तौतत्संक्रांत्युचितस्नानदानादिकंकर्तव्यं
अयनांशाज्योतिःशास्त्रप्रसिद्धाः तेचेदानींद्वादशाधिकसप्तदशशतसंख्याकेशालिवाहनशकेएकविंशतिरयनांशाइत्येकविंशतितमेदिनेपूर्वमयनांशा
पर्वकालइतिपर्यवसितोऽर्थः एवंन्यूनाधिकशकेऊह्यं वृषसिंहवृश्चिककुंभेषुसंक्रांतिषुविष्णुपदसंज्ञा मिथुनकन्याधनुर्मीनेषुसंक्रांतिषुषडशीतिसं-
ज्ञा मेषतुलयोर्विषुवत्संज्ञा कर्कमकरयोरयनसंज्ञा एतासुचतुर्विधासूत्तरोत्तरंपुण्याधिक्यं मंगलकृत्येषुसर्वसंक्रांतिष्वविशेषेणपूर्वतः परतश्चषोड
शघटिकास्त्याज्याः चंद्रादिसंक्रांतिषुतुपूर्वत्रपरत्रचमिलित्वाक्रमेणद्वेनवद्वेचतुरशीतिः षट्सार्धशतंचघटिकास्त्याज्याः रात्रौसंक्रमणेग्रहणवद्रात्रावे
वस्नानदानादिकंकर्तव्यमितिकेचित् रात्रौसंक्रमणेदिवैवस्नानादिकंनतुरात्राविति तुसर्वसंमतंबहुदेशाचारश्चैवं यस्यजन्मर्क्षेरविसंक्रमस्तस्यधन
क्षयादिपीडा तत्परिहारार्थंपद्मपत्रादियुक्तजलेनस्नानं विषुवायनयोरन्हिसंक्रमेपूर्वापररात्रौनदोन्हिचअध्यापनाध्ययनेचवर्जयेत् रात्रिसंक्रमेपूर्वा
परदिनयोस्तद्रात्रौचवर्जयेत् एवंपक्षिणीसंक्रांतिर्द्वादशप्रहरपर्यंतमनध्यायादिकमितितात्पर्यं अन्योपिविशेषोऽयनसंक्रांतौवक्ष्यते इतिसं-
क्रांत्युद्देशो द्वितीयः अथमलमासः सद्विविधः अधिमासःक्षयमासश्च संक्रांतिरहितोमासोऽधिमासः संक्रांतिद्वययुक्तोमासःक्षयमासः
पूर्वाधिमासादुत्तरोधिमासस्त्रिंशत्तमपासमारभ्याष्टस्नवस्वामासेष्वन्यतमोभवति क्षयमासस्तुएकचत्वारिंशदधिकसंख्येर्वर्षैरेकोनविंश १
तिवर्षैर्वाभवति तत्राधिकमासवदल्पकालेनक्षयमासः कार्तिकमार्गशीर्षपौषेष्वन्यतमोभवतिनेतरः यस्मिन्वर्षेक्षयमासस्तस्मिन्वर्षेधिकमा-

सद्वयं क्षयमासात्पूर्वमेकोऽधिमासः क्षयमासानंतरमेकोऽधिमासइति अधिमासोदाहरणं चैत्रामावास्यायांमेषसंक्रांतिः ततः शुक्लप्रतिपद
मारभ्यामावास्यायांमेषसंक्रांतिः ततः शुक्लप्रतिपदमारभ्यामावास्यापर्यंतंसंक्रांतिर्नास्ति ततः शुक्लप्रतिपदिवृषसंक्रांतिरिति पूर्वःसंक्रांतिर
हितोमासोऽधिकवैशाखसंज्ञः वृषसंक्रांतियुतस्तुशुद्धवैशाखसंज्ञः अथक्षयमासोदाहरणं भाद्रपदकृष्णामावास्यायांकन्यासंक्रांतिस्ततः
आश्विनोऽधिमासः शुद्धाश्विनप्रतिपदितुलासंक्रांतिः कार्तिकशुक्लप्रतिपदिवृश्चिकसंक्रांतिः ततोमार्गशीर्षशुद्धप्रतिपदिधनुःसंक्रांतिः तस्मिन्ने
वमासेऽमावास्यायांमकरसंक्रांतिरिति धनुर्मकरसंक्रांतिद्वययुक्तएकोमासः क्षयमाससंज्ञः सचमार्गशीर्षपौषाख्यमासद्वयात्मकएकोमासोज्ञेयः
तस्यप्रतिपदादितिथीनांपूर्वार्धेमार्गशीर्षउत्तरार्धेपौषइत्येवंसर्वतिथीनांमासद्वयात्मकत्वात् अत्रतिथिपूर्वार्धेमृतस्यमार्गशीर्षेप्रत्यब्दश्राद्धं उत्त
रार्धेमृतस्यपौषे एवंजननेवर्धापनादिविधिरपि ततऊर्ध्वंमाघामावास्यायांकुंभसंक्रांतिः ततः फाल्गुनोऽधिमासः शुद्धफाल्गुनशुक्लप्रतिपदि-
मीनसंक्रांतिः एवंपूर्वापराधिमासद्वययुक्तः क्षयमासोयस्मिन्वर्षेतत्रत्रयोदशमासात्मकंकिंचिदूननवत्यधिकशतत्रयदिनैर्वर्षं तत्रक्षयमासात्पूर्वोऽ
धिमासःसंसर्पसंज्ञः सर्वकर्मार्हः शुभकर्मणिमत्याज्यः अंहस्पतिसंज्ञः क्षयस्तदुत्तरमाव्यधिमासश्चसर्वकर्मसुवर्ज्यः एवंत्रिवत्सरांतस्थः केवलोऽ
धिकमासोऽपिवर्ज्यः तत्रवर्ज्यावर्ज्यनिर्णयः अनन्यगतिकंनित्यंनैमित्तिकंकाम्यंचाधिमासक्षयमासयोःकर्तव्यं सगतिकंनित्यंनैमित्तिकंकाम्यंचव
र्ज्यं तथाहि संध्याग्निहोत्रादिनित्यं ग्रहणस्नानादिनैमित्तिकं शारीर्यादिकंरक्षोगृहीतजीवनार्थंरक्षोघ्नेष्ट्यादिकंचमलमासेऽपिकार्यं ज्योतिष्टो
मादिनित्यंजातेष्ट्यादिनैमित्तिकंपुत्रकामेष्ट्यादिकाम्यंचमलमासोत्तरंशुद्धमासएवकर्तव्यं आरब्धकाम्यस्यमलमासेप्यनुष्ठानं नूतनारंभःसमा-

ध॰सिं॰
३

सिद्धेनकर्तव्या तथापूजालोपादिनिमित्तकपुनर्मूर्तिप्रतिष्ठांगर्भाधानाद्यन्नप्राशनांतसंस्कारान्प्राप्तकालानान्यगतिकान्ज्वरादिरोगशांतिमलभ्ययो
गेश्राद्धंव्रतादिकंनैमित्तिकंप्रायश्चित्तंनित्यश्राद्धमूनमासिकादिश्राद्धानिदर्शश्राद्धंचमलमासेऽपिकुर्यात् चैत्रादौमलमासेमृतानांकदाचिद्बहु
कालेनतस्मिन्नेवचैत्रादौमलमासेप्राप्तेमलमासएवप्रतिसांवत्सरिकंश्राद्धंकर्तव्यं चैत्रादौशुद्धमासेमृतानांतुप्रत्याब्दिकंश्राद्धंमलमासेनकर्तव्यं
शुद्धएवकार्यं शुद्धमासेमृतानांप्रथमाब्दिकंमलमासेएवकार्यंनशुद्धे द्वितीयाब्दिकंतुशुद्धएव एकादशाहांतकर्मसपिंडीकरणंचमलेपिका-
र्यं द्वितीयमासिकादिश्राद्धंतुमलेशुद्धेचावृत्त्याद्विवारंकर्तव्यं एवंचयत्रद्वादशमासिकंअधिकमासेप्राप्तंतस्यमलेशुद्धेचद्विवारंकृत्वा ऊनाब्द-
कालेऊनाब्दिकंचकृत्वाचतुर्दशेमासेप्रथमाब्दिकंकार्यं यस्मिन्वर्षेक्षयमासाव्यवहितोऽधिमासः यथाकार्तिकोधिमासस्तदुत्तरोमासोवृश्चि-
कधनुःसंक्रांतियुक्तत्वात्क्षयसंज्ञकः तत्रकार्तिकमासस्थंप्रत्याब्दिकंपूर्वेऽधिमासेउत्तरेक्षयमासेचकार्यं तत्रापिक्षयाद्यव्यवहितपूर्वोऽधिमा-
सोयथाऽश्विनोधिमासःमार्गशीर्षःक्षयमासस्तत्रापिआश्विनमासगतंश्राद्धंअधिकेशुद्धेत्वाश्विनेचकार्यं द्वयोरपिकर्माहत्वादितिभाति
व्यवहितक्षयमासगतंत्वाब्दिकंक्षयमासेएवकार्यं तथापूर्वोक्तमार्गशीर्षक्षयोदाहरणेमार्गशीर्षगतंपौषगतंचाब्दिकमेकस्मिन्नेवमासेतिथिपूर्वार्धादिभागं
विनैवकार्यमितिफलितं अथमलमासेवर्ज्यानि उपाकर्मोत्सर्जनेअष्टकाश्राद्धानिगृहप्रवेशश्चूडामौंजीबंधविवाहास्तीर्थादियात्रावास्तुकर्मअधि
केवर्ज्यानि देवप्रतिष्ठाकूपारामाद्युत्सर्गः नूतनवस्त्रालंकारधारणंतुलापुरुषादिमहादानानियज्ञकर्माधानमपूर्वतीर्थदेवदर्शनंसन्यासःकाम्यवृषोत्स-
र्गः राजाभिषेकोव्रतानिसगतिकमन्नप्राशनंसमावर्तनमतिक्रांतनामकर्मादिसंस्काराः पवित्रारोपणदमनार्पणेश्रवणाकर्मसर्पबल्यादिपाकसंस्थाः श-

यत्रपरिवर्तनाद्युत्सवः शपथदिव्यादिकर्मैतानिमलेवर्ज्यानि नैमित्तिकानिरजोदोषशांतिविच्छिन्नाधानपुनःप्रतिष्ठादीनि यद्दिननिमित्तानंतरमेवक्रियं-
तेतदानमलमासादिदोषः कालातिपत्तौतु शुद्धएवकर्तव्यानि आग्रयणंदुर्भिक्षसंकटेमलमासेकार्यं अन्यथाशुद्धएव युगादिमन्वादिश्राद्धानामा-
सद्वयेप्यावृत्तिः क्षयात्पूर्वोऽधिमासः संसर्पसंज्ञकः पूर्वमुक्तः तत्रचूडाकर्मव्रतबंधविवाहाग्न्याधानयज्ञोत्सवमहालयराजाभिषेकाएववर्ज्याः
नान्यानिकर्माणि अपूर्वव्रतारंभोव्रतसमाप्तिश्चमलमासेनभवति सपूर्वमाघस्नानादेः क्षयमासेप्यारंभसमाप्तीइति मकरसंक्रांतियुक्तक्षयमासेपौ-
र्णिमायांमाघस्नानमारभ्यकुंभसंक्रांतियुतमाघपूर्णिमायांसमापनीयं एवंकार्तिकेप्यूह्यं यत्रवैशाखादिरधिकस्तत्रवैशाखस्नानादिमासव्रतानांचै-
त्रपूर्णिमायामारब्धानांशुद्धवैशाखपौर्णमास्यांसमाप्तिरिति तेषांमासद्वयमनुष्ठानं यन्मलमासेवर्ज्यमुक्तं तद्गुरुशुक्रास्तबाल्यवार्धकेष्वपिज्ञेयं न-
त्रास्तात्प्राक्सप्ताहंवार्धकं उदयानंतरंसप्ताहंबाल्यमितिमध्यमःपक्षः पंचदशाहदशाहपंचाहत्र्यहादिपक्षा आपदनापदादिविषयतयादेशकालवि-
शेषपरतयाचयोज्याः अयंवर्ज्यावर्ज्यनिर्णयःसिंहस्थेगुरावपिज्ञेयः तत्रविशेषउच्यते कर्णवेधचौलमौंजीबंधविवाहदेवयात्राव्रतवास्तुकर्मदेवप्र-
तिष्ठासंन्यासाविशेषतोवर्ज्याइति अथसिंहस्यापवादः मघानक्षत्रगतेसिंहांशगतेचगुरौसर्वदेशेषुसर्वमांगलिककर्मणांनिषेधः सिंहांशोत्तरं
गोदादक्षिणेभागीरथ्युत्तरेसिंहस्थदोषोनास्ति गंगागोदामध्यदेशेतुसर्वसिंहस्थेविवाहव्रतबंधयोर्दोषः अन्यकर्माणिसिंहांशोत्तरंसर्वदेशेषुक-
र्तव्यानि मेषस्थेसूर्येसर्वदेशेषुसर्वमांगलिककर्मणांसर्वसिंहस्थेनदोषः क्वचिद्वृषस्थेऽपिदोषाभावउक्तः अत्रसिंहस्थेगुरौगोदावरीस्नानंकन्याग-
तेकृष्णास्नानंमहापुण्यं गोदावर्यांयात्रिकाणांमुंडनोपवासावावश्यकौ नतुतत्तीरवासिनां गर्भिण्यामपिभार्यायांविवाहादिमंगलोत्तरमपिगोदाव

धर्म·सिं·
५

यांमुंडनेदोषोनास्ति यथागोदावरीयात्रायांमलमासगुरुशुक्रास्तादिदोषोनास्ति मलमासेव्रतविशेषोन्यत्रज्ञेयः इतिमलमासगुरुशुक्रास्तसिंहगु
रुवर्ज्यावर्ज्यस्तृतीयोद्देशः अथतिथिनिर्णयेसामान्यपरिभाषा तिथिर्द्विविधा पूर्णासखंडाच सूर्योदयमारभ्यषष्टिनाडिकाव्याप्तापूर्णा
एतदन्यासखंडा सखंडापिद्विविधा शुद्धाविद्धाच सूर्योदयमारभ्यास्तमयपर्यंतंविद्यमानाशिवरात्र्यादौनिशीथपर्यंतंविद्यमानाचशुद्धा तद-
न्याविद्धा वेधोऽपिद्विविधः प्रातर्वेधःसायंवेधश्च सूर्योदयोत्तरंषड्घटिकापरिमिततिथ्यंतरस्पर्शात्मकःप्रातर्वेधः सूर्यास्तात्प्राक्षड्घटीपरिमिततिथ्यं
तरस्पर्शात्मकःसायंवेधः एकादशीव्रतविषयेतुवेधोवक्ष्यते क्वचित्तिथिविशेषेवेधाधिक्यं पंचमीद्वादशनाडीभिःषष्ठींविद्धांकरोति दशमीपंचदशभिरे
कादशींवेधकृत् चतुर्दशीअष्टादशनाडीभिःपंचदशींविध्यति विद्धाश्चतिथयःक्वचित्कर्मणिग्राह्याः क्वचित्त्याज्याश्चभवंति तत्रसंपूर्णाशुद्धाच
तिथिःप्रायेणनिर्णयंनापेक्षते संदेहाभावात् निषेधविषयेसखंडापिननिर्णयार्हा निषेधस्यकृत्स्नतिथ्यात्मकालमात्रमपेक्षते इतिवचनेनाष्टम्यादिषु
नारिकेलादिभक्षणनिषेधादेस्तत्कालमात्रव्याप्ततिथ्यपेक्षणात् विहितव्रतादिविषयेतुनिर्णयउच्यते तत्रकर्मणोयस्ययःकालस्तत्कालव्यापिनी
तिथिर्ग्राह्या यथाविनायकादिव्रतेमध्यान्हादौपूजाविधानात् मध्यान्हादिव्यापिनीदिनद्वयेकर्मकालव्याप्तावव्याप्तौवायुग्मवाक्यादिनापूर्वविद्धा
याःपरविद्धायावातिथेर्ग्राह्यत्वं युग्मवाक्यंतु युग्माग्नियुगभूतानांषण्मुन्योर्वसुरंध्रयोः रुद्रेणद्वादशीयुक्ताचतुर्दश्याचपूर्णिमा प्रतिपद्यप्य
मावास्यातिथ्योर्युग्मंमहाफलमिति युग्मंद्वितीया अग्निस्तृतीया द्वितीयातृतीयाविद्धाग्राह्या द्वितीयातृतीयाविद्धाग्राह्येत्येवंद्वितीयातृतीययो
र्युग्मंचतुर्थीपंचम्योर्युग्मंषष्ठीसप्तम्योर्युग्मं अष्टमीनवम्योर्युग्ममेकादशीद्वादश्योर्युग्मंचतुर्दशीपौर्णमास्योर्युग्ममावास्याप्रतिपदोर्युग्ममित्यर्थः

क्वचिच्चतुर्थीगणनाथस्यमातृविद्धाप्रशस्यते इत्यादिविशेषवाक्यैर्ग्राह्यत्वनिर्णयः वचनवशेनग्राह्यायास्तितेः कर्मकालेसत्वाभावेसाकल्यवचनैः सत्वंभाव
नीयं तानिच यांतिथिंसमनुप्राप्यउदयंयातिभास्करः सातिथिःसकलाज्ञेयास्नानदानजपादिष्वित्यादीनि इतिसामान्यनिर्णयश्चतुर्थोद्देशः क
र्मविशेषेनिर्णयः कर्माणिद्विविधानिदैवानिपित्र्याणिच दैवानिषड्विधानि एकभक्तनक्तायाचितोपवासव्रतदानाख्यानि मध्यान्हेएकवारमेकान्नभो
जनमेकभक्तं रात्रावेवप्रदोषकालेभोजनंनक्तं याचनांविनातद्दिनेलब्धस्यान्नादेर्भोजनमयाचितं दिनांतरलब्धस्यापिपाचकस्त्रीपुत्रादिकंप्रतिया
चनमंतरेणभोजनमयाचितमितिकेचित् अहोरात्रेभोजनाभावउपवासः पूजाद्यात्मकःकर्मविशेषोव्रतं स्वत्वनिवृत्तिपूर्वकंपरस्वत्वापादनंदानं
तानिच एकभक्तादीनिक्वचिद्व्रतांगतयाविहितानि क्वचिदेकादश्याद्युपवासप्रतिनिधितयाविहितानि क्वचित्स्वतंत्राणि इतित्रिविधानि तत्रान्यांगा
नांप्रतिनिधिभूतानांचतत्तत्प्रधानवशेननिर्णयः स्वतंत्राणांनिर्णयउच्यते तत्रदिनंपंचधाविभज्यप्रथमभागःप्रातःकालोज्ञेयः द्वितीयःसंगवः तृ
तीयोमध्यान्हः चतुर्थोपराह्णः पंचमःसायान्हः सूर्यास्तोत्तरंत्रिमुहूर्तःप्रदोषः तत्रैकभक्तेमध्यान्हव्यापिनीतिथिर्ग्राह्या तत्रापिदिनार्धसमयेऽती
तेत्रिंशद्घटिकमध्यमदिनमानेनषोडशघटीत्रयंमुख्योभोजनकालः ततऊर्ध्वंआसायंगौणकालः अत्रपूर्वेद्युरेवमुख्यकालेव्याप्तिः परेद्युरेवव्या
प्तिः उभयेद्युर्व्याप्तिः उभयत्रापिव्याप्त्यभावः उभयत्रसाम्येनैकदेशव्याप्तिर्वैषम्येणैकदेशव्याप्तिरितिषट्पक्षाभवंतितत्रपूर्वेद्युरेवमुख्यकालेप्रा-
प्ततिथिसत्वेपूर्वैव परत्रैवसत्वेपरैवेत्यसंदेहः उभयत्रापिपूर्णव्याप्तित्वेयुग्मवाक्यान्निर्णयः उभयत्रव्याप्त्यभावेपूर्वैव गौणकालव्याप्तिसत्वात्
साम्येनैकदेशव्याप्तौपूर्वा वैषम्येणैकदेशव्याप्तौदिनद्वयेऽपिकर्मपर्याप्तायांतिथिलाभेयुग्मवाक्यान्निर्णयः कर्मपर्याप्ततिथ्यलाभेपूर्वैवेति इत्येक

ध.सिं. भक्तं अथनक्तं तत्रसूर्यास्तोत्तरत्रिमुहूर्तात्मकप्रदोषव्यापिनीतिथिर्नक्तेग्राह्या अन्यतरदिनेतद्व्याप्तौतदेकदेशस्पर्शेवासैवग्राह्या भोजनंल
५ ग्नोत्तरंघटिकात्रयसंध्याकालंत्यक्त्वाभोजनंकार्यं संध्याकालेभोजननिद्रामैथुनाध्ययनवर्जनात् यतिभिरपुत्रविधुरैर्विधवाभिश्चनक्तंसायान्हव्यापि
न्यांदिनाष्टमभागेकार्यं रात्रौतेषांभोजननिषेधात् एवंसौरनक्तमपिसायान्हव्यापिन्यांदिवैवकार्यं दिनद्वयेप्रदोषव्याप्तौपरा दिनद्वयेप्रदोषव्याप्त्य-
भावेपरत्रैव सायान्हेदिनाष्टमेनक्तंकार्यं नतुरात्रौ साम्येनैकदेशव्याप्तौपरैव वैषम्येणप्रदोषैकदेशव्याप्तौतदाधिक्यवतीपूर्वाऽपिग्राह्या यदिपूजा
भोजनपर्याप्तंतदाधिक्यंलभ्यते नोचेत्साम्यपक्षवदुत्तरैवनलाधिक्यवशात्पूर्वैवेति नक्तव्रतभोजनंवैधत्वाद्रविवासरसंक्रांत्यादावपिरात्रावेवका
र्यं रविवारादौरात्रिभोजननिषेधस्यरागप्राप्तभोजनपरत्वात् एकादश्याद्युपवासप्रत्याम्नायभूतंनक्तंतूपवासदिनएवेति अयाचितस्यत्वहोरात्र
साध्यत्वादुपवासवन्निर्णयः पित्र्याणामपराण्हादिव्यापित्वेननिर्णयस्तत्तत्प्रकरणेवक्ष्यते एकभक्तनक्तायाचितोपवासानांपूर्वतिथावनुष्ठितानांपरेद्यु
स्तिथ्यंतेपारणं यामत्रयोर्ध्वगामिन्यांतिथौप्रातःपारणमितिमाधवः इत्येकभक्तादिनिर्णयःपंचमोद्देशः अथव्रतपरिभाषा तत्रस्त्रीशूद्रा
णांद्विरात्राधिकोपवासेनाधिकारः स्त्रीणामपिभर्त्रनुज्ञांविनाव्रतोपवासादौनाधिकारः उपवासदिनेश्राद्धदिनेचकाष्ठेनदंतधावनंनकार्यं पर्णादि
नाद्वादशगंडूषैर्वाकार्यं जलपूर्णताम्रपात्रंगृहीत्वोदङ्मुखः प्रातरुपवासादिव्रतंसंकल्पयेत् अपूर्वव्रतारंभोव्रतोद्यापनंचमलमासेगुर्वाद्यस्तेवैधृ
तिव्यतीपातादिदुर्योगेविष्टौक्रूरवारेनिषिद्धेदर्शादितिथौनभवति एवंखंडतिथावपिनभवति उदयस्थायितिथिर्याहिनभवेद्दिनमध्यभाक् साखंडानव्र
तानांस्यादारंभश्चसमापनमितिसत्यव्रतोक्तेः क्षमासत्यंदयादानंशौचमिंद्रियनिग्रहः देवपूजाग्निहवनंसंतोषस्तेयवर्जनं सर्वव्रतेष्वयंधर्मः अत्रहोमो

व्याहृतिभिः काम्यव्रते विशेषो ज्ञेयः यद्देवताया उपोषणव्रतं तद्देवताजपस्तद्ध्यानं तत्कथाश्रवणं तद्दर्शनं तन्नामकीर्तनश्रवणादिकं कार्यं उपवासे अन्ना
वलोकनगंधादिकमभ्यंगं तांबूलमनुलेपनं च त्यजेत् सभर्तृकस्त्रीणां सौभाग्यव्रते अभ्यंगतांबूलादि न वर्ज्यं अष्टौ तान्यव्रतघ्नानि आपो मूलं फलं प
यः हविर्ब्राह्मणकाम्या च गुरोर्वचनमौषधं प्रमादादिना व्रतभंगे दिनत्रयमुपोष्य क्षौरं कृत्वा पुनर्व्रतं कुर्यात् अशक्त्योपवासप्रतिनिधिरेकब्राह्मणभोजनं तां
बूलादिदानं वा सहस्रगायत्रीजपो वा द्वादशप्राणायामा वा प्रायश्चित्तं स्वीकृतं व्रतं कर्तुमशक्तः प्रतिनिधिना कारयेत् पुत्रः पत्नी भर्ता भ्राता पुरोहितः स
खा चेति प्रतिनिधयः पुत्रादिः पित्राद्युद्देशेन व्रतं कुर्वन् स्वयमपि व्रतफलं लभते असकृज्जलपानाच्च सकृत्तांबूलचर्वणात् उपवासः प्रणश्येत दिवास्वापा
च्च मैथुनात् स्मरणं कीर्तनं केलिः प्रेक्षणं गुह्यभाषणं संकल्पोऽध्यवसायश्च क्रियानिर्वृत्तिरेव चेत्यष्टविधं मैथुनं प्राणसंकटे त्वसकृज्जलपाने दोषो नास्ति
चर्मस्थं जलं गोभिन्नं क्षीरं मसूरं जंबीरफलं शुक्तिचूर्णमित्यामिषगणो व्रते वर्ज्यः अश्रुपातक्रोधादिना सद्यो व्रतनाशः परान्नभोजने चापि यस्यान्नं त-
स्य तत्फलं तिलमुद्गभिन्नचणकादिकोशधान्यं माषादिकं मूलकं चेत्येवमादि क्षारगणं लवणमधुमांसादिकं च वर्जयेत् श्यामाकाश्चैव नीवारा गोधूमाश्च
व्रते हिताः व्रीहिमुद्गतिलकंगुकलापादिधान्यं रक्तेतरमूलकः सूरणादिकंदः सैंधवसामुद्रगव्यदधिसर्पिर्दुग्धानि पनसफलमाम्रफलं नारीकेलं हरीतकी
पिप्पलीजीरकं शुंठीतिंत्रिणीकदलीलवलीधात्रीफलानि गुडेतरेक्षुविकार इत्येतान्यतैलपक्वानि हविष्याणि गव्यं तक्रं माहिषं घृतमपि क्वचित् अनु
क्तव्रतविधिस्थले माषादिपरिमितसुवर्णरजतादिप्रतिमा पूज्या इध्यानुक्तावाज्यहोमः देवतानुक्तौ प्रजापतिः मंत्रानुक्तौ समस्तव्याहृतिः संख्या
नुक्तावष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरष्टौ वा होमसंख्या उपवासे कृते ब्राह्मणभोजनं तत्सांगतार्थं उद्यापनानुक्तौ गां सुवर्णं वा दद्यात् विप्रवचनात् कृतसांगता

६ धः सिं
६

विप्रवचनंदक्षिणांदत्त्वैवग्राह्यंसर्वत्र गृहीतव्रतत्यागेचांडालतुल्यत्वं विधवादिभिर्व्रतादौचित्ररक्तादिवस्त्रंनधार्यं श्वेतमेवधार्यं सूतकादौस्त्रीणांर
जोदोषादौज्वरादौचगृहीतव्रतादौशारीरनियमान्स्वयंकुर्यात् पूजादिकमन्यद्वाराकारयेत् अपूर्वारंभस्तुसूतकादौनभवति काम्येप्रतिनिधि
र्नास्तिनित्येनैमित्तिकेचसः काम्येप्युप क्रमादूर्ध्वंकेचित्प्रतिनिधिंविदुः नस्यात्प्रतिनिधिर्मंत्रस्वामिदेवाग्निकर्मसु नापिप्रतिनिधातव्यंनिषिद्धंव
स्तुकुत्रचित् व्रतादिसन्निपातेदानहोमाद्यविरुद्धंक्रमेणकार्यं विरुद्धेतुनक्तभोजनोपवासादावेकंस्वयंकृत्वाऽन्यंपुत्रभार्यादिनाकारयेत् यत्रचतु
र्दश्यष्टम्यादौदिवाभोजननिषेधोव्रतांतरपारणाचप्राप्तातत्रभोजनमेवकार्यं पारणायाविधिप्राप्तत्वात् निषेधस्तुरागप्राप्तभोजनपरः एवंरवि
वारादौसंकष्टचतुर्थ्यादिव्रतेरात्रिभोजनमेवकार्यं यत्राष्टम्यादौदिवाभोजननिषेधोरात्रौतुरविवारादिप्रयुक्तभोजननिषेधस्तत्रार्थात्प्राप्तउपवा
सः यत्रतुपुत्रवद्गृहस्थस्यसंक्रांत्यादावुपवासोऽपिनिषिद्धोभोजनस्याष्टम्यादिप्रयुक्तनिषेधस्तत्रकिंचिद्भक्ष्यंप्रकल्प्योपवासएवकार्यः चांद्राय
णादौएकादश्यादिप्राप्तौग्राससंख्यानियमेनभोजनमेवकार्यं एवंकृच्छ्रादिव्रतेपि एवमेकादश्यामेकांतरोपवासादिप्रयुक्तपारणायांप्राप्तायांज
लपारणांकृत्वोपवसेत् एवंद्वादश्यांमासोपवासश्राद्धप्रदोषादिप्रयुक्तपारणाप्रतिबंधेजलपारणंकार्यं एकादश्यादौसंक्रमेपुत्रवद्गृहस्थोपवास
निषेधएकादश्युपवासश्चप्राप्तस्तत्रापिकिंचिदापोमूलंफलंपयोवाभक्ष्यंप्रकल्प्यं द्वयोरुपवासयोर्नक्तयोरेकभक्तयोर्वैकस्मिन्दिनेप्राप्तौअमुको
पवासंचोभयंतंत्रेणकरिष्यइतिसंकल्प्य सहैवद्वोपवासपूजाहोमानामनुष्ठानं यत्रोपवासैकभक्तयोरेकदिनेप्राप्तिस्तत्रतिथिद्वैधेगौणकालव्या
प्तिमाश्रित्यएकंपूर्वतिथौद्वितीयंशेषतिथौकार्यं अखंडतिथावेकंपुत्रादिनाकारयेदित्युक्तं एवंकाम्यंनित्यस्यबाधकमित्यादिवाक्यैःकाम्य

दोषगापूर्वैव यत्तु अर्कपर्वद्वयेरात्रौचतुर्दश्यष्टमीदिवेतिवचनाद्दिवाभोजननिषेधमात्रपालनंनतुकिंचिद्व्रतं तत्रनिषेधस्त्वानिवृत्त्यात्माकालमात्रव्य
पेक्षतइतिवचनाद्भोजनकालव्यापिनीसप्तमीत्यक्त्वानवम्यांसप्तम्यांवाभोक्तव्यं इतिभातिवुक्तमयुक्तंवासद्भिर्विचारणीयं इत्यष्टमीनिर्णयस्त्रयो
दशोद्देशः नवमीसर्वत्राष्टमीविद्धैवग्राह्या इतिनवमीनिर्णयःपंचदशोद्देशः दशमीतूपवासादौनवमीयुतैवग्राह्या पूर्वविद्धायाअलाभेउ
त्तरविद्धाग्राह्या इतिदशमीनिर्णयःषोडशोद्देशः अथैकादशीनिर्णयः तत्रैकादश्युपवासोद्विधा भोजननिषेधपरिपालनात्मकोव्रतात्मक
श्च आद्येपुत्रवद्गृहस्थादीनांकृष्णपक्षेऽप्यधिकारः व्रतात्मकोपवासस्तुअपत्ययुक्तगृहस्थैश्चकृष्णपक्षेनकार्यः किंतुसमंत्रकंव्रतसंकल्पमकृ
त्वायथाशक्तिनियमयुतंभोजनवर्जनमेवकार्यं एवंतिथिक्षयेशुक्लैकादश्यामपिज्ञेयं शयनीबोधिनीमध्यवर्तिकृष्णैकादशीषुसापत्यगृहस्थादीनां
सर्वेषामधिकारः विष्णुसायुज्यकामैरायुःकामैःपुत्रकामैश्चकाम्यव्रतंपक्षद्वयेपिकार्यं तत्रनकोपिनिषेधः वैष्णवगृहिणांकृष्णैकादश्यपिनि
त्यैवोष्या इदमेकादशीव्रतंशैववैष्णवसौरादीनांसर्वेषांनित्यं अकरणेप्रत्यवायश्रवणात् संपत्त्यादिफलश्रवणात्काम्यंचभवति केचिन्मुहूर्ता
दिमितदशमीसत्त्वेदशम्यामेवभोजनंकर्तव्यं सूर्योदयात्पूर्वमेवप्रवृत्तायांशुद्धाधिकाधिकद्वादशिकायांतुनैरंतर्येणोपवासद्वयंकार्यमितितिं
थिपालनमपिवदंतितन्नयुक्तं अष्टमवर्षादूर्ध्वमशीतितमवर्षपर्यंतमेकादशीव्रताधिकारः शक्तस्यतुअशीतेरूर्ध्वमप्यधिकारः सभर्तृकाणांस्त्री
णांभर्त्रनुज्ञांपित्राद्यनुज्ञांविनोपवासव्रताद्याचरणेव्रतवैफल्यंभर्त्रायुःक्षयोनरकश्च अशक्तानांतुनक्तंहविष्यान्नमनोदनंवाफलंतिलाःक्षीरमथांबु
चाज्यं यत्पंचगव्यंयदिवापिवायुःप्रशस्तमत्रोत्तरमुत्तरंचेतिपक्षेषुशक्तितारतम्येनैकपक्षाश्रयणंनत्वेकादशीत्यागः प्रमादादिनैकादश्यामुपोषणाद्य

ध॰रा॰
९

करणेद्वादश्यामपिव्रतंकार्यं द्वादश्यामप्यकरणेयवमध्यचांद्रायणंप्रायश्चित्तं नास्तिक्यादकरणेपिपीलिकामध्यचांद्रायणं अशक्तपतिपुत्राद्युद्देशेन-
स्त्रीपुत्रभगिनीभ्रात्रादिभिरेकादशीव्रताचरणेक्रतुशतजंपुण्यं अथव्रतादिनिर्णयः तत्रव्रताधिकारिणोद्विविधाः वैष्णवाःस्मार्ताश्च तत्रय-
द्यपियस्यदीक्षास्तिवैष्णवीत्यादिलक्षणयुक्तावैष्णवास्तद्भिन्नाःस्मार्ताइतिमहानिबंधेषूक्तं तथापिस्वपारंपर्यप्रसिद्धमेववैष्णवत्वंस्मार्तत्वंचग्राह्यम
न्यंनइतिसिंधूक्तमेवसर्वदेशेसर्वशिष्टपरिगृहीतंप्रचरति वेधोपिद्विविधः अरुणोदशमीवेधः सूर्योदयेतद्वेधश्च सूर्योदयात्प्राक्चतुर्घटिकात्म
कोरुणोदयः सूर्योदयस्तुस्पष्टः तेनषट्पंचाशद्घटिकानंतरंकलामात्रदशमीप्रवेशेऽरुणोदयवेधोवैष्णवविषयः षष्टिघटिकात्मकसूर्योदयात्तरंप
लादिमात्रदशमीसत्वेसूर्योदयवेधः स्मार्तविषयः ज्योतिर्विदादिवादेनवेधादिसंदेहेतुबहुवाक्यविरोधेनब्राह्मणेषुविवादेषुएकादशींपरित्यज्यद्वाद
शींसमुपोषयेत् तथाच एकादशीद्विविधा विद्धाशुद्धाच अरुणोदयवेधवतीविद्धा तांत्यक्त्वावैष्णवैर्द्वादश्येवोपोष्या अरुणोदयवेधरहिता
शुद्धा साचतुर्विधा एकादशीमात्राधिक्यवती १ द्वादशीमात्राधिक्यवती २ उभयाधिक्यवती ३ अनुभयाधिक्यवती ४ अत्राधिक्यंसूर्योदयोत्त
रसत्वं तत्रोदाहरणं दशमीनाड्यः ५५ एकादशी ६० द्वादश्याःक्षयः ५८ इयमेकादशीमात्राधिक्यवती वैष्णवैः परोपोष्या स्मार्तगृहस्थैःपूर्वा
अथदशमी ५५ एकादशी ५८ द्वादशी ६० इयंशुद्धा द्वादशीमात्राधिक्यवती अत्रवैष्णवानांद्वादश्यामुपोषणं स्मार्तानांपूर्वा अथदशमी ५५ ए
कादशी ६०।१ द्वादशी ५ इयंशुद्धाउभयाधिक्यवती अत्रसर्वैर्वैष्णवैःस्मार्तैश्चपरैवोपोष्या अथदशमी ५५ एकादशी ५७ द्वादशी ५८ इयमनुभ
याधिक्यवतीशुद्धावैष्णवैःस्मार्तैश्चपूर्वाएवोपोष्या इतिसंक्षेपतोवैष्णवनिर्णयः अथस्मार्तनिर्णयः तत्रसूर्योदयवेधवतीविद्धा तद्रहिताशु

नित्यादिबलाबलबाधाबाधसंभवासंभवादिविचार्यानुष्ठानमूह्यं इतिसामान्यव्रतपरिभाषोद्देशः षष्ठः अथप्रतिपदादितिथिनिर्णयः शुक्लप्रतिपत्पू-
जाव्रतादौ अपराह्णव्याप्तिसत्वेपूर्वविद्धाग्राह्या सायान्हव्याप्तिसत्वेऽपिपूर्वैवेतिमाधवाचार्याः अन्यथाद्वितीयायुताग्राह्या कृष्णप्रतिपत्सर्वापि
द्वितीयायुतैव उपवासेतुपक्षद्वयेऽपिप्रतिपत्पूर्वविद्धैवग्राह्या अपराह्णव्यापिन्यांप्रतिपदिकरणीयस्योपवासादेः संकल्पंप्रातरेवकुर्यात् संक
ल्पकालेप्रतिपदादितिथ्यभावेऽपिसंकल्पेप्रतिपदादितिथिरेववक्तव्या नत्वमावास्यादिः एवमुपोष्यद्वादशीशुद्धेत्यादिस्थलेएकादशीव्रतप्रयु
क्तपूजासंकल्पादौएकादश्येवकीर्तनीया नतुद्वादशी संध्याग्निहोत्रादिकर्मांतरेषुतुतत्तत्कालव्यापिनीद्वादश्यादिरेवेतिममप्रतिभाति संकल्पश्च
सूर्योदयात्प्रागुषःकालेसूर्योदयोत्तरंप्रातःकालाख्यत्रिमुहूर्तस्याद्यमुहूर्तद्वयेप्रशस्तः तृतीयेमुहूर्तस्तुनिषिद्धः इतिप्रतिपन्निर्णयः सप्तमोद्देशः
द्वितीयाशुक्लपक्षेपरविद्धाग्राह्या कृष्णपक्षेद्वेधाविभक्तदिनपूर्वभागात्मकपूर्वाह्णप्रविष्टाचेत्पूर्वाग्राह्या अन्यथातुकृष्णपक्षेपिपरविद्धैव
इतिद्वितीयानिर्णयोष्टमउद्देशः तृतीयारंभाव्रतेपूर्वविद्धाग्राह्या रंभाव्यतिरिक्तव्रतेषुत्रिमुहूर्ताद्वितीयाविद्धांपूर्वांत्यक्त्वापरदिनेत्रिमुहूर्त
व्यापिनीग्राह्या पूर्वदिनेत्रिमुहूर्तन्यूनद्वितीयावेधेपरदिनेत्रिमुहूर्तव्याप्त्यभावेपूर्वाग्राह्या पूर्वदिनेत्रिमुहूर्ताद्वितीयावेधेपरदिनेत्रिमुहूर्तन्यूनापिग्रा-
ह्या गौरीव्रतेतुकलाकाष्ठादिपरिमितस्वल्पद्वितीयायुक्तापिनिषिद्धा परदिनेकलाकाष्ठादिपरिमितास्वल्पापितृतीयापरिग्राह्या यदातुदिनक्षयवशा
त्परदिनेस्वल्पापिचतुर्थीयुतातृतीयानलभ्यते पूर्वदिनेचद्वितीयाविद्धातदाद्वितीयाविद्धैवग्राह्या यदाचदिनवृद्धिवशात्पूर्वदिनेषष्टिघटिकातृतीया
परदिनेचघटिकादिशेषवर्ततेतदापूर्वांशुद्धांषष्टिघटिकामपित्यक्त्वाचतुर्थीयुतैवगौरीव्रतेग्राह्या इतितृतीयानिर्णयोनवमोद्देशः चतुर्थीगणेशव्रता

ध.सिं.
७

निरिक्तोपवासकार्येपंचमीयुताग्राह्या गौरीविनायकव्रतयोस्तुमध्यान्हव्यापिनीग्राह्या परदिनएवमध्यान्हव्यापिनीचेत्परैव दिनद्वयेमध्यान्हव्यापित्वेदि
नद्वयेमध्यान्हव्याप्त्यभावेसाम्येनवैषम्येणवैकदेशव्याप्तौचपूर्वैव तृतीयायोगप्राशस्त्यात् नागव्रतेतुपूर्वदिनएवमध्यान्हव्यापिनीचेत्पूर्वैव उभयदि
नमध्यान्हव्याप्त्यादिपक्षचतुष्टयेपंचमीयुतैवग्राह्या संकष्टचतुर्थीतुचंद्रोदयव्यापिनीग्राह्या परदिनएवचंद्रोदयव्याप्तौपरैव उभयदिनेचंद्रोदयव्या
प्तित्वेतृतीयायुतैवग्राह्या दिनद्वयेचंद्रोदयव्याप्त्यभावेपरैव इतिचतुर्थीनिर्णयोदशमोद्देशः पंचमीशुक्लपक्षेकृष्णपक्षेचकर्ममात्रेऽपिचतुर्थीवि-
द्धाग्राह्या स्कंदोपवासेतुषष्ठीयुताग्राह्या नागव्रतेपंचमीपरविद्धाग्राह्या परेद्युस्त्रिमुहूर्तन्यूनापंचमीपूर्वेद्युस्त्रिमुहूर्तन्यूनचतुर्थ्याविद्धातदापूर्वैव
त्रिमुहूर्ताधिकचतुर्थीवेधेद्विमुहूर्तापिपरैव इतिपंचमीनिर्णयएकादशोद्देशः षष्ठीस्कंदव्रतेपूर्वविद्धाग्राह्या अन्यव्रतेषुपरविद्धैव पूर्वेद्युःषण्मु-
हूर्तन्यूनपंचम्यावेधेपूर्वाऽपि षष्ठीसप्तम्योरविवासरयोगेपद्मकयोगः इतिषष्ठीनिर्णयोद्वादशोद्देशः सप्तमीकर्ममात्रेषष्ठीयुतैवग्राह्या यदापूर्वे
द्युरस्तमयपर्यंताषष्ठीतिदिवाषष्ठीविद्धानलभ्यतेपरेद्युश्चाष्टमीविद्धातदाचागत्यापरैव एवंतिथ्यंतरनिर्णयेप्यूह्यं इतिसप्तमीनिर्णयस्त्रयोद-
शोद्देशः व्रतमात्रेऽष्टमीशुक्लपक्षेपराकृष्णपक्षेपूर्वा मिलितशिवशक्त्योरुत्सवेकृष्णाऽपिपरा बुधाष्टमीशुक्लपक्षेप्रातःकालमारभ्यापराह्णां
तंपरदिनेमुहूर्तमात्रोऽपिबुधवासरयोगः साग्राह्या सायान्हकालेचैत्रमासेश्रावणादिमासचतुष्टयेकृष्णपक्षेचनग्राह्या सर्वकृष्णाष्टमीषुकालभैरवोद्देशे-
केचिदुपवसंतितत्रमार्गशीर्षकृष्णाष्टम्यांभैरवजयंतीत्वात्तन्निर्णयोचित्येनमध्यान्हव्यापिनीग्राह्या दिनद्वयेमध्यान्हव्याप्तौपूर्वैव प्रदोषव्यापि-
नीतिकौस्तुभे अतउभयदिनेप्रदोषव्याप्तौद्विविधवाक्याविरोधात्परैव पूर्वत्रप्रदोषव्याप्तिरेवपरत्रमध्यान्हएवतदाबहुशिष्टाचारानुरोधात्पू

द्वावेति द्विविधापिमत्येकंचतुर्धा एकादशीमात्राधिक्यवती उभयाधिक्यवती द्वादशीमात्राधिक्यवती अनुभयाधिक्यवतीचेत्येवं अष्टभेदाभवंति
अत्रोदाहरणानि दशमी ५८ एकादशी ६०।१ द्वादश्याः क्षयः ५८ इयंशुद्धाएकादशीमात्राधिक्यवती दशमी ४ एकादशी २ द्वादश्याः क्षयः ५८ ए-
वंविद्धाएकादशीमात्राधिक्यवती अत्रोभयत्रापिस्मार्तानांगृहीणांपूर्वापोष्या यतिभिर्निष्कामिगृहिभिर्वनस्थैर्विधवाभिर्वैष्णवैश्चपरैवोपोष्या
विष्णुप्रीतिकामैः स्मार्तैरुपवासद्वयंकार्यमितिकेचित् उभयाधिक्यवतीशुद्धायथा दशमी ५८ एकादशी ६०।१ द्वादशी ४ उभयाधिक्यवतीविद्धायथा द-
शमी २ एकादशी ३ द्वादशी ४ अत्रउभयत्रापिस्मार्तैर्वैष्णवैश्चसर्वैश्चावशिष्टापरैवैकादश्युपोष्या द्वादशीमात्राधिक्यवतीशुद्धायथा दशमी ५८ ए-
कादशी ५९ द्वादशी ६०।१ अत्रशुद्धत्वात्स्मार्तानामेकादश्यामेवोपवासोनद्वादश्यामितिमाधवमतं हेमाद्रिमतेतुसर्वैः पराद्वादश्येवोपोष्या केचित्तुमु-
मुक्षुभिः स्मार्तैः परोपोष्येत्याहुः द्वादशीमात्राधिकाविद्धायथा दशमी १ एकादशीक्षयगामिनी ५८ द्वादश्यावृद्धिः ६०।१ तत्रैकादश्याविद्धत्वात्तुद्वा-
दश्यामेवस्मार्तानामप्युपवासः एवंचोभयाधिक्येद्वादशीमात्राधिक्येचस्मार्तानांविद्धायास्त्यागोनान्यत्र वैष्णवानांतुपड्विधामप्याधिक्यवतींत्यक्त्वा
द्वादश्युपोष्या अनुभयाधिक्यवतीशुद्धायथा दशमी ५७ एकादशी ५८ द्वादशी ५९ स्मार्तानामेकादश्यामेवोपवासोनद्वादश्यां वैष्णवानांतुविद्धत्वात्
द्वादश्यामेवोपवासः अनुभयाधिक्यवतीविद्धायथा दशमी २ एकादश्याः क्षयः ५६ द्वादशी ५५ अत्रापिस्मार्तानामेकादश्यामुपवासः वैष्णवानांद्वा-
दश्यामुपवासः अस्मिन्ननुभयानाधिक्यवतीविद्धाचरमेभेदप्रथमभेदद्वयइवयतिभिर्मुमुक्षुभिर्विधवाभिः परोपोष्या विष्णुप्रीतिकामैरुपवासद्वयं-
कार्यमितितुल्ययुक्त्यामेनेभाति इदानींशिष्टास्तु हेमाद्रिमतंनिष्कामत्वादिवंचनानादृत्यमाधवमतेनैवसर्वस्मार्तनिर्णयमविशेषेणवदंति नतुक्वापि

सिं·

९

दुपवासद्वयंशक्त्याधिकद्वादशिकायांसर्वेषामेकंपरोपवासंवावदंतीतिसर्वत्रदेशेषुप्रायोमाधवोक्त्यनुसारएवप्रचारइतिबोध्यं एतेनवैष्णवाष्टादशभेदा-
नांस्मार्ताष्टादशभेदानांचनिर्णयः सर्वोपिगतार्थोभवतीतिविभावनीयं विस्तरस्तुमहाग्रंथेष्वनुसंधेयः अत्राष्टादशभेदानांपृथक्पृथगुदाहरणक-
थनेतन्निर्णयकथनेचबालानांव्यामोहमात्रंस्यादितिसनिर्णयः पृथगेवपट्टेलिखित्वास्थापितोनुसंधेयः अत्रार्धरात्रोत्तरंदशमीसत्वेकपाल
वेधोद्विपंचाशद्घटिकादशमीसत्वेछायावेधस्त्रिपंचाशद्घटिलेदशम्याग्रस्ताख्योवेधश्चतुःपंचाशत्वेसंपूर्णाख्यःपंचपंचाशत्वेतिवेधःषट्पंचा
शत्वेमहावेधःसप्तपंचाशत्वेप्रलयाख्योऽष्टपंचाशत्वेमहाप्रलयएकोनषष्टित्वेघोराख्यःषष्टित्वेराक्षसाख्यइतिवेधभेदानारदेनोक्तामध्यादिमतानुसा
रिभिःकैश्चिद्देववकेचिदेवानुसृताः माधवाचार्यादिसर्वसंमतस्तुषट्पंचाशद्घटिवेधएवेतिज्ञेयं दशमीपंचदशघटीभिरेकादशींदूषितेनितूपवासा
तिरिक्तव्रते अथव्रतप्रयोगः उपवासात्पूर्वदिनेप्रातःकृतनित्यक्रियः दशमीदिनमारभ्यकरिष्येऽहंव्रतंतव त्रिदिनंदेवदेवेशनिर्विघ्नंकुरुकेश
वेतिसंकल्प्यमध्यान्हएकभक्तंकुर्यात् तत्रनियमाः कांस्यमांसमसूरदिवास्वापानिभोजनात्यंबुपानपुनर्भोजनमैथुनक्षौद्रानृतभाषणचणक-
कोद्रवशाकपरान्नघृततैलतिलपिष्टतांबूलवर्जनादयः एकभक्तानंतरंकाष्ठेनदंतधावनंकुर्यात् निशिभूतलेशयित्वाप्रातरेकादश्यांपर्णादिनादंत
धावनंकार्यं नतुकाष्ठेन स्नानादिनित्यक्रियांतेपवित्रपाणिरुदङ्मुखोवारिपूर्णताम्रपात्रमादायसंकल्पंकुर्यात् एकादश्यांनिराहारोभूत्वाऽहमपरेहनि
भोक्ष्यामिपुंडरीकाक्षशरणंमेभवाच्युतेति अनेनमंत्रेणपुष्पांजलिवाहरेदद्यात् अशक्तस्यत्वेकादश्यांजलाहारएकादश्यांक्षीरभक्षणमेकादश्यांफला-
हारएकादश्यांनक्तभोजीत्याद्यूहेनशक्त्यनुसारेणसंकल्पः शैवानांरुद्रगायत्र्यासंकल्पः सौराणांनित्यगायत्र्यानाम्नावासंकल्पः अयंसंकल्पःसूर्यो

दर्योन्नरंदशमीसंत्वेस्मार्तैरेकादश्यांरात्रौकार्यः अर्धरात्रादुपरिदशम्यनुवृत्तौसर्वैरेकादश्यांमध्यान्होत्तरंकार्यः संकल्पोत्तरमष्टाक्षरमंत्रेणाब्भिरभिमंत्रितं
तज्जलंपिबेत् ततःपुष्पमंडपंकृत्वातत्रपुष्पैर्गंधैस्तथाधूपैर्दीपैर्नैवेद्यकैःपरैः स्तोत्रैर्नानाविधैर्दिव्यैर्गीतवाद्यैर्मनोहरैः दंडवत्प्रणिपातैश्चजयशब्दै
स्तथोत्तमैः हरिंसंपूज्यविधिवद्रात्रौकुर्यात्प्रजागरं एकादश्यांनियमाः पाखंडिसंभाषणस्पर्शदर्शनवर्जनंब्रह्मचर्यसत्यभाषणदिवास्वापवर्जनादयः
परिभाषोक्ताश्चज्ञेयाः पाखंडिदर्शनादौतुसूर्यंपश्येत्ततःशुचिः संस्पर्शेतुबुधःस्नात्वाछुचिरादित्यदर्शनात् संभाष्यतान्शुचिषदंचिंतयेदच्युतंबु
धइत्यादिप्रायश्चित्तं उपवासदिनेश्राद्धप्राप्तौश्राद्धशेषसर्वान्नेनैकंपात्रंपरिविष्यतत्सर्वान्नावघ्राणंकृत्वापात्रंगवादिभ्योदेयं कंदमूलफलाहाराद्यनु
कल्पेनोपवासकर्तातुतत्पक्षस्यैवफलादेः पितृब्राह्मणपात्रेषुपरिवेषणपूर्वकतच्छेषभक्षणंकार्यं एकादश्यांयदाभूपमृताहःस्यात्तदानन तद्दिनंतुप
रित्यज्यद्वादश्यामेवकारयेदित्यादिवचनानियथाचारवैष्णवपराणि वैष्णवैःषोडशमहालयकरणपक्षेएकादश्यधिकरणकंद्वादश्यधिकरणंवम
हालयंतंत्रेणकरिष्यइतिसंकल्प्यमहालयद्वयंद्वादश्यांकार्यं काम्योपवासेसूतकप्राप्तौशारीरंनियमान्स्वयंकृत्वासूतकांतेपूजादानब्राह्मणभोज
नादिकंकार्यं नित्योपवासेसूतकादिप्राप्तौस्नात्वाहरिंप्रणम्यनिराहारादिकंस्वयंकृत्वापूजादिकंब्राह्मणद्वाराकार्यं दानादेर्लोपोनसूतकांतेनुष्ठाना
वश्यकत्वं एवंरजस्वलादिदोषेपि द्वादश्यांप्रातर्नित्यपूजांविधायभगवतेव्रतंसमर्पयेत् अज्ञानतिमिरांधस्यव्रतेनानेनकेशव प्रसीदसुमुखोनाथ
ज्ञानदृष्टिप्रदोभवेतितत्रमंत्रः दशम्यादिषूक्तानांनियमानांभंगेदिवास्वापेबहुशोजलपानेमिथ्याभाषणेवातत्तन्नियमभंगमुद्दिश्यनारायणाष्टाक्षरमं
त्रजपमष्टोत्तरशतसंख्ययाकुर्यात् अल्पदोषेनामशतत्रयजपः रजस्वलाचांडालरजकसूतिकादिशब्दस्यव्रतमध्येश्रवणेऽष्टोत्तरसहस्रगायत्रीज

पः ततोनैवेद्यतुलसीमिश्रितान्नेनपारणंकार्यं आमलकीफलस्यपारणायांभक्षणेऽसंभाष्यभाषणादिदोषनाशः पारणंचद्वादश्युल्लंघनेमहादोषाद्द्वा
दशीमध्यएवकार्यं स्वल्पद्वादशीसत्वेरात्रिशेषेआमध्यान्हांताःक्रियाःसर्वाअपकृष्यकार्याः अग्निहोत्रहोमस्यनापकर्षइतिकेचित् एवंश्राद्धस्यापिनापकर्षो
रात्रौश्राद्धनिषेधात् अतिसंकटेश्राद्धेभंदोषाद्भिन्नतेनतीर्थजलेनपारणंकार्यं द्वादशीभूयस्त्वेद्वादशीप्रथमपादंहरिवासरसंज्ञकमुल्लंघ्यपारणंकार्यं कल्प-
मात्रायाअपिद्वादश्याअभावेत्रयोदश्यांपारणं द्वादश्यामध्यान्होर्ध्वसत्वेप्रातर्मुहूर्तत्रयमध्यएवपारणं नमध्यान्हादावितिबहवः बहूनांकर्मकालानां-
बाधापत्तेरपराह्णएवेतिकेचित् द्वादश्यांसर्वमासेषुशुक्लायांकृष्णायांवाश्रवणयोगेशक्तेनैकादशीद्वादश्योर्द्वयोरप्युपवासःकार्यः अशक्तेनैकादश्यांफ
लाहाराद्यनुकल्पंकृत्वाश्रवणद्वादश्यामुपवासःकार्यः विष्णुशृंखलयोगसत्वेत्वेकादश्यामेवश्रवणद्वादशीप्रयुक्तमप्युपवासंकृत्वाद्वादश्यांश्रवणयोगरहितायां
पारणंकार्यं द्वादश्यांश्रवणतोन्यूनसत्वेश्रवणयुक्तायामपिद्वादश्यामेवपारणं द्वादश्युल्लंघनेदोषात् विष्णुशृंखलयोगादिनिर्णयोभाद्रपदमासगतश्रव
णद्वादशीप्रकरणेवक्ष्यते दिवानिद्रापरान्नंचपुनर्भोजनमैथुने क्षौद्रंकांस्यामिषंतैलंद्वादश्यामष्टवर्जयेत् द्यूतक्रोधचणककोद्रवमाषतिलपिष्टमसू
रनैर्भाजनमिथ्याभाषणलोभायासप्रवासभारवाहनाध्ययनतांबूलादीनिवर्जयेत् एतेचनियमाःकाम्यव्रतेआवश्यकाः नित्यव्रतेतु शक्तिमांश्चेत्पु-
मान्कुर्यान्नियमंसविशेषणं विशेषनियमाशक्तोऽहोरात्रंभुजिवर्जितः निगृहीतेंद्रियःश्रद्धासहायोविष्णुतत्परः उपोष्यैकादशींपापान्मुच्यतेनात्रसंश
यः अन्यंभुंक्ष्वेतियोब्रूयाद्भुंक्ष्वेवायःसनारकी एकादशीव्रताद्विष्णुसायुज्यंलभतेश्रियं इत्येकादशीव्रतनिर्णयः कार्यांतरेष्वेकादशीद्वादशीयुतै
वग्राह्या इत्येकादशीनिर्णयोद्देशःसप्तदशः द्वादशीत्वेकादशीविद्धाग्राह्या अथाष्टौमहाद्वादश्यः शुद्धाधिकैकादशीयुक्ताद्वादशीउन्मीलनीसं

शी. द्वादश्यैवशुक्लाधिकावर्धतेसावंजुली सूर्योदयंएकादशीततःक्षयगामिनीद्वादशीद्वितीयसूर्योदयेत्रयोदशीएवमेकाहोरात्रेतिथित्रयस्पर्शात्रिस्पृ
र्शासंज्ञाद्वादशी दर्शस्यपौर्णमास्यावायदादिनवृद्धिस्तदापक्षवर्धिनीसंज्ञा पुष्यर्क्षयुताजया श्रवणयुताविजया पुनर्वसुयुताजयंती रोहिणीयुतापा
पनाशिनी एताःपापक्षयमुक्तिकामउपवसेत् श्रवणयुतात्वेकादशीवन्निस्था एतास्वष्टस्वेकादशीद्वादश्योरेकस्त्वेतंत्रेणोपवासः पार्थक्येशक्तस्योप
वासद्वयं यस्त्वारब्धव्रतद्वयउपवासद्वयाशक्तश्चतस्यद्वादशीसमुपोषणाद्व्रतद्वयपुण्यलाभः तत्रश्रवणार्क्षयोगोमुहूर्तमात्रोपिग्राह्यः पुष्यादियोगः
सूर्योदयमारभ्यास्तमयपर्यंतश्चेदुपवासः पारणंतुतिथिनक्षत्रसंयोगोपोषणेउभयांतेन्यतरांतेवेतिसर्वसामान्यनिर्णयः इतिद्वादशीनिर्णयोद्देशः अ
ष्टादशः १८ त्रयोदशीशुक्लापूर्वाकृष्णोत्तरा शनिवारादियुक्तांकांचिच्छुक्लत्रयोदशीमारभ्यसंवत्सरपर्यंतंप्रतिपक्षंत्रयोदशीषुशनिवारयुक्तास्वे
वचतुर्विंशतिशुक्लत्रयोदशीषुवाकर्तव्यंयत्प्रदोषसमयेशिवपूजानक्तभोजनात्मकंप्रदोषव्रतंतत्रसूर्यास्तमानोत्तरंत्रिमुहूर्तात्मकप्रदोषव्यापिनीत्रयोद
शीग्राह्या दिनद्वयेप्रदोषव्याप्तौसाम्येनतदेकदेशस्पर्शेवाउत्तरा वैषम्येणैकदेशस्पर्शेनदाधिक्यवतीपूर्वापिग्राह्या यद्दिवपूजाभोजनपर्याप्तंतदाधिक्यं
लभ्येत नोचेत्साम्यपक्षवदुत्तरैव इतित्रयोदशीनिर्णयोद्देशः०१९ चतुर्दशीतुशुक्लापराकृष्णापूर्वा यत्तुप्रतिमासंकृष्णचतुर्दश्यांशिवरात्रिव्रतंकाम्य
मनुष्ठीयतेतत्रमहाशिवरात्रिवन्निशीथव्याप्त्येवग्राह्या उभयत्रनिशीथव्याप्तौपराप्रदोषव्याप्तेराधिक्यात् कैश्चित्प्रदोषमात्रव्यापिनीगृह्यतेतत्रमूलंचिं
त्यं यत्तुचतुर्दश्यांदिवाभोजननिषेधएवंनित्यत्वात्पाल्यतेतत्रभोजनकालव्यापिनींचतुर्दशींत्यक्त्वात्रयोदश्यांपंचदश्यांभोक्तव्यं शिवरात्रिव्रतिभिस्तुचतुर्द-
श्यामेवपारणाकर्तव्या नतत्रचतुर्दश्यष्टमीदिवेतिभोजननिषेधप्राप्तिः विधिप्राप्तेनिषेधाप्रवेशात् इतिचतुर्दशीनि०२० पूर्णमास्यमावास्येतुसावित्री

ध॰ सिं॰ ११ व्रतंविनापरेग्राह्ये यत्तुकैश्चिच्छ्रावणीहुताशनीपूर्णिमास्योः कुलधर्मादौपूर्वविद्धयोर्ग्राह्यत्वोक्तेः सर्वापौर्णमासीकुलधर्मादौपूर्वागृह्यते तत्रमूलंमृग्यं अ-
ष्टादशनाडिकातोन्यूनचतुर्दशीसत्वेतादृशचतुर्दशीवेधस्यभूतोऽष्टादशनाडीभिरितिवचनाददूषकत्वमतीतेरस्तुवातादृशस्थलेकुलधर्मेपूर्वत्रग्राह्यत्वं
अष्टादशनाडिकाधिकचतुर्दशीवेधेतुपूर्वविद्धापौर्णमासीनग्राह्येतिनियमोभाति अमावास्याभौमसोमवारयुतास्नानदानादौमहापुण्या एवंभानु-
युतासप्तमीभौमयुताचतुर्थीच यत्तुसोमयुतामावास्यायामश्वत्थपूजाद्यात्मकंसोमवतीव्रतमनुष्ठीयतेतत्रापराण्हपर्यंतंमुहूर्तमात्रयोगेपिव्रतंकार्यं
दिनांत्यषट्घटिकात्मकसायान्हेयोगेरात्रियोगेचनकार्यमितिशिष्टाचारः यतीनांक्षौरादावुदयेत्रिमुहूर्तव्यापिनीपौर्णमासीग्राह्या तृतीयमुहूर्तस्प-
र्शाभावेचतुर्दशीयुता इतिपंचदशीनिर्णयोद्देशः २१ अथेष्टिकालः पक्षांताउपस्तव्याः पक्षाद्यायष्टव्याः उपवासोऽन्वाधानाख्यंकर्म पर्वणोयस्तु
र्यांशआद्याः प्रतिपदस्त्रयः यज्ञकालःसविज्ञेयः प्रातरुक्तोमनीषिभिः प्रतिपच्चतुर्थचरणेनयष्टव्यमितिस्थितिः तत्रपर्वप्रतिपदोःपूर्णत्वेसंदेहाभावः प-
र्वण्यन्वाधानस्योत्तरदिनेयागस्ययथोक्तकाललाभात् पर्वणःखंडत्वेतुपर्वापेक्षयाप्रतिपदोन्हासवृद्धिघटिकागणयित्वातदर्धंन्हासेपर्वणिवियोज्यवृद्धौ
संयोज्यसंधिकालंज्ञात्वाऽन्वाधानादिकालोनिर्णेतव्यः यत्रन्हासवृद्धीनस्तस्तत्रयथास्थितःस्पष्टएवसंधिः तत्रसंधिश्चतुर्विधः पूर्वाह्णसंधिर्मध्या-
न्हसंधिरपराह्णसंधीरात्रिसंधिश्चेति द्वेधाविभक्तदिनस्यपूर्वार्धंपूर्वाह्णः अपरार्धमपराह्णः पूर्वाह्णापराह्णसंधिभूतोघटिकाद्वयात्मकोमुहूर्तोमध्यान्हः
आवर्तनापरपर्यायइतिकौस्तुभे उभयसंधिरेकपलात्मकएवंमध्यान्होनतुघटिकाद्वयात्मकइतिप्रायेणेदानींशिष्टाचारः तत्रोक्तरीत्यान्हासवृद्ध्योर्वि-
योजनसंयोजनेननिर्णीतः पर्वप्रतिपदोःसंधिर्यदिपूर्वाह्णेमध्यान्हेवाभवतितदासंधिदिनात्पूर्वदिनेन्वाधानंसंधिदिनेयागः यद्यपराह्णेरात्रौवासंधिस्तदासं-

धिनेन्वाधानंतत्परदिनेयागः अथोदाहरणं पर्वसप्तदशघटीमितंप्रतिपदेकादशघटीमितातत्रषट्घटीमितः प्रतिपत्क्षयस्तदर्धंघटीत्रयंपर्वणिवियो-
जितंजातः संधिश्चतुर्दशघटीमितः अयंत्रिंशद्घटीमितेदिनमानेपूर्वाण्हसंधिः अष्टाविंशतिघटीमितेतुदिनमानेयमेवमध्यान्हसंधिः अत्रसंधिदिने
यागः पूर्वदिनेऽन्वाधानं पर्व १४ प्रतिपत् १९ अत्रपंचघटिकावृद्धिः तदर्धंसार्धघटीद्वयंपर्वणिसंयोजितंजातः संधिः सार्धषोडशघटीमितः अ-
यमपराह्णसंधिः अत्रसंधिदिनेऽन्वाधानंपरेद्युर्यागः अथात्रबालबोधार्थंप्रकारांतरं सूर्योदयोत्तरंविद्यमानाः पर्वनाडिकाः प्रतिपन्नाडिकाश्चैकी-
कृताः सत्योयदिदिनमानतोन्यूनास्तदापूर्वाह्णसंधिः यदिदिनमानसमास्तदामध्यान्हसंधिः यदिदिनमानादधिकास्तदापराह्णसंधिरिति इत्थंसूर्यो-
दयोत्तरमनुवर्तमानपर्वप्रतिपदोः क्षयवृद्धिभ्यामेकसंध्यवलोकनमिदानींसर्वत्रशिष्टाचारेषुप्रसिद्धं कौस्तुभादौतुचतुर्दशीदिनस्थाउदयात्पूर्वंपर्व-
योगतघटिकाउदयादेष्यघटिकाश्चैकीकृत्यैवंप्रतिपदः पर्वदिनस्थाउत्तरदिनस्थाश्चघटिकाएकीकृत्यपर्वापेक्षयाप्रतिपदोवृद्धिक्षयौज्ञेयौ तद्यथा
चतुर्दशी २२ पर्व १७ चतुर्दशीदिनस्थाः पर्वनाडिकाः ३८ उत्तरदिनस्थाः १७ एकीकृत्यजाताः ५५ पर्वदिनस्थाः प्रतिपन्नाड्यः ४३ उत्तरदिनस्थाः ११
एकीकृत्यजाताः ५४ अत्रैकाघटीप्रतिपत्क्षयस्तदर्धमर्धघटीपर्वणिवियोजिताजातः संधिः सार्धषोडशनाड्यः अयमपराह्णसंधिः प्रथममतेत्वत्र
पूर्वाह्णसंधिस्थितः तथाचतुर्दशी २४ पर्व १७ पूर्वगतनाड्यः ३६ एष्ययोगेजाताः ५३ प्रतिपत् ११ गतैष्ययोगेजाताः ५४ अत्रपूर्वोक्तरीत्याक्षयो-
दाहरणेएवैकाघटीवृद्धिस्तदर्धसंयोजनेसार्धसप्तदशनाडीमितोपराह्णसंधिः एवंचपूर्वमतेनचमतयोरत्यंतंविरोधः वृद्धिक्षयादिसर्वंवैपरीत्या-
न्न अत्रमतेघटीद्वयाधिकावृद्धिःक्षयोवानसंभवतीतिपरेन्हिघटिकान्यूनास्तथैवाभ्यधिकाश्चयाइतिबहुवचनमसंगतमितिदूषणंपुरुषार्थचिंता

ध॰सिं॰ नामणौ द्रष्टव्यं अथपौर्णमास्यां विशेषः संगवकालादूर्ध्वं त्रयोदशादिघटीमारभ्यार्धान्हात् पूर्वं संधौ सद्यस्कालापौर्णमासीत स्यां संधिदिने एवा
५२ न्वाधानं यागश्च सद्योऽनुष्ठेयः इदं पौर्णमास्यां सद्यस्कालत्वं वैकल्पिकमितिकेचित् अमावास्यायां सर्वत्र द्व्यहकालतैव न कदाचिदपि सद्यस्काल
ता पूर्णमास्याममायां चापराह्णसंधौ प्रतिपच्चतुर्थपादे यागो न दोषाय अमावास्यायामपराह्णसंधावपि प्रतिपदि त्रिमुहूर्ताधिके द्वितीयामवेशेनचंद्र
दर्शनसंभवेन चंद्रदर्शने यागनिषेधादमावास्यायामेवेष्टिश्चतुर्दश्यामन्वाधानं बौधायनादीनां अमावास्यायां सप्तघटीमित प्रतिपद्भावे चंद्रदर्शने
पि प्रतिपद्येव बौधायनैरिष्टिः कार्या आश्वलायनापस्तंबादीनां तु चंद्रदर्शननिषेधो नास्तीति प्रतिपद्येवेष्टिः यत्र संधिदिने इष्टिस्तत्र सा प्रतिपद्येव समा
पनीया न तु पर्वणि पर्वणि यागसमाप्तौ पुनर्यागः कर्तव्यः एवमेव स्मार्ते पार्वणस्थालीपाकनिर्णयः केचित्तु स्मार्तस्थालीपाकः प्रतिपद्येव समापनी
य इति नियमो नास्ति पूर्वाह्ण एव स्थालीपाकं समाप्य संधेरूर्ध्वं प्रतिपदि ब्राह्मणभोजनमात्रं कार्यं जयंतोपि संधिसन्निकृष्टे प्रातःकाल एव स्थाली
पाकमाहेति विशेषमाहुः श्रौतेऽपि ब्राह्मणभोजनमात्रं प्रतिपदि कार्यं अन्यत्तत्र पूर्वाह्ण एव समापनीयं न प्रतिपदपेक्षेति पुरुषार्थचिंतामणावुक्तं
कात्यायनानां पौर्णमासेष्टिनिर्णयः पूर्वोक्तः सर्वसाधारण एव न तत्र कश्चिद्विशेषः इति सिंध्वादिबहुग्रंथसंमतं अन्ये तु पूर्वाह्णसंधौ संधिदिने ऽ
न्वाधानं परेन्हि याग इति पूर्णमासीविषये कातीयानां विशेषमाहुः अथामावास्यायां कातीयानां विशेषः अमाविषये त्रेधा विभक्तदिनस्य प्रथमो भागः
पूर्वाह्णः द्वितीयो भागो मध्यान्हः तृतीयो भागोपराण्हः तत्र रात्रिसंधौ प्रतिपद्दिने चंद्रदर्शने सत्यपि परेषामिव कातीयानामपि संधिदिने पिंडपितृय-
ज्ञोन्वाधानं तत्परदिने चेष्टिरिति निर्विवादं पूर्वाह्णे दिनद्वितीयभागाख्यमध्यान्हे च संधौ संधिपूर्वदिनेन्वाधानपिंडपितृयज्ञौ संधिदिने चेष्टिः उदाह

तुर्दशीदिने ऽमावास्यायादिनतृतीयभागाख्यापराह्णे यदि पूर्णव्याप्तिस्तर्ह्यमायुक्तेपराह्णे पिंडपितृयज्ञइति न संदेहः इति तृतीयभागाख्यापराह्णं यमा
गेपराह्णे एकदेशे ऽमावास्याव्याप्तिस्तर्ह्यमावास्यायां प्रतिपदायां पिंडपितृयज्ञो न चतुर्दश्यामित्येकः पक्षः चतुर्दश्यंतेभागे पिंडपितृयज्ञश्चंद्रस्य परमक्षीण
त्वादित्यपरः पक्षः अथापराह्णसंधौ चत्वारः पक्षाः संधिदिनएव दिनतृतीयभागाख्यापराह्णे ऽमायाः पूर्णव्याप्तिरिति प्रथमः पक्षः यथा चतुर्दशी २९
अमा ३० प्रतिपत् २९ दिनमानंच ३० अत्र संधिदिनेन्वाधानात् पितृयज्ञो परदिने यागः संधिपूर्वदिनएवोक्तापराह्णे ऽमायाः पूर्णव्याप्तिरिति द्वितीयः
पक्षः यथा चतुर्दशी २० अमा २२ प्रतिपत् २४ दिनं ३० अत्र संधिदिनात्परदिने मुहूर्तत्रयात्मक प्रातः काले प्रतिपत्पादत्रयावच्छिन्नयागकालला
भात्संधिदिनेन्वाधान पितृयागौ प्रतिपद्दिने चेष्टिरिति कौस्तुभमतं त्रिमुहूर्ता द्वितीया चेत्प्रतिपद्यापराह्णिकी अन्वाधानं चतुर्दश्यां परतः सोमदर्श
नादिति वचनाच्चतुर्दश्यां पिंडपितृयज्ञोपवासौ संधिदिने चेष्टिरिति परमतं अथापरं द्वितीयपक्षोदाहरणं चतुर्दशी १८ अमा १८ प्रतिपत् १९ दिनं
२७ अत्र प्रतिपद्दिने प्रातः पादत्रयावच्छिन्नयागकालाभावात्संधिदिनेएव सर्वमते कात्यायनानामिष्टिः पूर्वदिने पिंडपितृयज्ञोपवासौ दिनद्वये साम्ये
न वैषम्येण वैकदेशव्याप्तिरिति तृतीयः पक्षः यथा चतुर्दशी २५ अमा २५ प्रतिपत् २४ दिनमानं त्रिंशत् ३० इयं साम्येनापराह्णव्याप्तिः अत्र कौस्तुभम
ते परमते चोक्तरीत्या द्वेधा निर्णयः यथा चतुर्दशी २५ अमा २० प्रतिपत् १७ दिनं २७ इयमपि साम्येनैकदेशव्याप्तिः अत्र सर्वमते संधिदिनेएव कात्यायनेष्टिः
पूर्वदिने च पिंडपितृयज्ञोपवासौ अथ वैषम्येणैकदेशव्याप्तिः चतुर्दशी २५ अमा २३ प्रतिपत् २३ दिनं ३० अत्रापि पूर्वोक्तमतद्वयेन द्वेधा निर्णयो ज्ञेयः य-
था वा चतुर्दशी २५ अमा २२ प्रतिपत् १८ दिनं ३० इयमपि वैषम्येणैकदेशव्याप्तिः अत्रापि सर्वमते संधिदिने कात्यायनेष्टिश्चतुर्दश्यामुपवासः पिंडपितृ

यज्ञो यथावाचतुर्दशी २५ अमा २७ प्रतिपत् २९ दिनं ३० अत्रसंधिदिनेऽन्वाधानयागोप्रतिपदीष्टिः संधिदिनेएवैकदेशव्याप्तिरितिचतुर्थः पक्षः य-
थाचतुर्दशी ३१ अमा २६ प्रतिपत् २३ दिनं ३० यथावाचतुर्दशी २८ अमा २२ प्रतिपत् १७ दिनं २७ अत्रोभयत्रापिसंधिदिनेएवपिंडपितृयज्ञान्वाधाने
यागरूपेऽन्हिप्रतिपदि एवंचकात्यायनमतेपिसर्वत्रोदाहरणेचंद्रदर्शननिषेधप्रतिपालनंनसंभवति किंतुकुत्रचिन्निषेधादरात्पूर्वत्रयागादिकंक-
चित्तुचंद्रदर्शनवत्येवदिने एवंपिंडपितृयज्ञोपीतिध्येयं दर्शश्राद्धार्थममावास्यानिर्णयः सर्वसाधारणः पृथगेववक्ष्यते अथसामगानामिष्टेर्नि-
र्णयः तत्रपौर्णमासीसर्वसाधारणापूर्वोक्तैव अमावास्यायांतुरात्रिसंधौप्रतिपद्येवचंद्रदर्शनेऽपियागः अपराह्णसंधौतुप्रातः षट्घटिकात्मकप्र-
तिपदाद्यपादत्रयरूपयागकालालाभेप्रतिपदिचंद्रदर्शनेपीष्टिः संधिदिनेचोपवासपितृयज्ञौ उक्तयागकालालाभेप्रतिपदिचंद्रदर्शनेपीष्टिः संधिदिने
चोपवासपितृयज्ञौ उक्तयागकालालाभेसंधिदिनेयागः पूर्वदिनेचतुर्दश्यांपितृयज्ञोपवासौ एवंचसामगैरपिचंद्रदर्शननिषेधः कात्यायनवदेव
यथासंभवंपालनीयः इतिसामगनिर्णयः इतियागकालनिर्णयोद्देशोद्वाविंशः अथपिंडपितृयज्ञकालः तत्राश्वलायनानांयस्मिन्नहोरात्रेमावा-
स्याप्रतिपदोः संधिस्तद्दिनापराह्णे पंचधाविभक्तदिनचतुर्थभागरूपेपिंडपितृयज्ञः सचापराह्णसंधावन्वाधानदिनेभवति मध्यान्हेपूर्वाह्णेवासंधौ
यागदिनेयागोत्तरमपराह्णेभवति यदाऽहोरात्रसंधौतिथिसंधिस्तदाऽन्वाधानदिनेएवपिंडपितृयज्ञः एवमापस्तंबहिरण्यकेशिमतानुसारिणामपि
संधिदिनेएवपितृयज्ञः सचापराह्णेवृद्धिक्षयेवाकार्यः अपराह्णश्चपंचधाविभक्तदिनचतुर्थभागोनवधाविभक्तदिनसप्तमभागोवा सांख्यायनकात्या-
यनसामगानामन्वाधानदिनेएवपिंडपितृयज्ञः पूर्वमेवोक्तः सचत्रेधाविभक्तदिनतृतीयभागरूपेपराह्णेकार्यः गृह्याग्निमतांबह्वृचानांदर्शश्राद्धपिं-

ड्पितृयज्ञयोरेकस्मिन्दिनेप्राप्तौव्यतिषंगेनानुष्ठानं व्यतिषंगोनामोभयोःसहानुष्ठानप्रयोगः खंडपर्वणितुपूर्वेद्युः केवलदर्शश्राद्धमुत्तरेह्निकेवल
पिंडपितृयज्ञः श्रौताग्निमतांतुकेवलपिंडपितृयज्ञएवदक्षिणाग्नौकार्योनव्यतिषंगेण श्रौताग्निमतांसंपूर्णदर्शेइत्थंक्रमः आदावन्वाधानंततोवैश्वदे
वस्ततःपिंडपितृयज्ञस्ततोदर्शश्राद्धमिति अस्मिन्नेवकालेजीवत्पितृकेणसाग्निकेनहोमांतंवापितुःपित्रादित्रयोद्देशेनपिंडसहितोवापिंडपितृयज्ञःका
र्यः यद्वापिंडपितृयज्ञोनैवारब्धव्यः इष्टिलोपेपादकृच्छ्रंप्रायश्चित्तं इष्टिद्वयलोपेऽर्धकृच्छ्रं इष्टित्रयलोपेऽग्निनाशात्पुनराधानं पिंडपितृयज्ञलोपेवै-
श्वानरेष्टिःप्रायश्चित्तं इष्टिस्थानेसप्तहोतारंहोष्यामीतिसंकल्प्य तन्मंत्रेणचतुर्गृहीताज्येन पूर्णाहुतिर्वाकार्या इतिपिंडपितृयज्ञोद्देशः २३ अथ
श्राद्धेऽमावास्यानिर्णीयते पंचधाविभक्तदिनचतुर्थभागाख्यापराह्णव्यापिन्यमावास्यादर्शश्राद्धेग्राह्या पूर्वेद्युरेवपरेद्युरेववापराह्णकार्त्स्न्येनैकदे
शेनवाव्याप्तिस्सैवग्राह्या उभयदिनेप्यपराह्णेवैषम्येणैकदेशव्याप्तिस्तयाऽधिकव्याप्तिर्नासाग्राह्या दिनद्वयेसाम्येनैकदेशव्याप्तौतिथिक्षयेपूर्वा
तिथिवृद्धौतिथिसाम्येचपरा तत्रसमव्याप्तौतिथिवृद्धिक्षयसाम्योदाहरणानि चतुर्दशी १९ अमा २३ दिनं ३० अत्रदिनद्वयेपिसमापंचघटिकैकदे
शव्याप्तिश्चतुर्दश्यपेक्षयाचतुर्घटिकाभिरमायावृद्धिसत्वादुत्तराग्राह्या तथाचतुर्दशी २३ अमा १९ अत्रैकाघटिकासमाव्याप्तिर्घटिकाचतुष्टयेनति
थिक्षयात्पूर्वाग्राह्या अथचतुर्दशी २१ अमा २१ अत्रघटीत्रयेणदिनद्वयेंऽशतःसमाव्याप्तिस्तिथेस्तुवृद्धिक्षयाभावेनसमत्वात्पराग्राह्या दिन
द्वयेपूर्णापराह्णव्याप्तौतिथिवृद्धित्वात्पराग्राह्या यदादिनद्वयेप्यपराह्णस्पर्शाभावस्तदागृह्याग्निमद्भिःश्रौताग्निमद्भिश्चसिनीवालीसंज्ञिकाच
तुर्दशीमिश्रापूर्वाग्राह्या निरग्निकैःस्त्रीशूद्रादिभिश्चकुहूसंज्ञिकाप्रतिपन्मिश्रापराग्राह्येतिमाधवाचार्यसंमतोदर्शनिर्णयोम्नायःसर्वत्रशिष्टैरा-

ध॰सिं॰
१४

ड्रियते पुरुषार्थचिंतामणौ बह्वृचैस्तैत्तिरीयैश्च साग्निकैरपराह्णव्याप्त्यसत्वेपीष्टिदिनात्पूर्वदिने एव दर्शश्राद्धं कार्यं तथाचादिनद्वये कात्स्न्येनापराह्ण
व्याप्तौ परत्रैव दर्शः एकदेशेनापराह्णव्याप्तौ प्रतिपद्वृद्ध्या प्रतिपदीष्ट्याबुत्तरत्रैव दर्शः द्वितीयदिने एवापराह्णव्याप्तौ तु यदि प्रतिपत्क्षयवशाद्दर्शदिने एवे-
ष्टिप्राप्तिस्तदा बह्वृचानां सिनीवाली तैत्तिरीयाणां कुहूर्ग्राह्या सामगानां विकल्पेन द्वयं यदा पूर्वदिने पराह्णेधिकाव्याप्तिः परदिनेऽल्पा तदा सामगा-
नां पूर्वा तैत्तिरीयाणामुत्तरा उभयत्रापराह्णस्पर्शाभावेपि सामगानां पूर्वा तैत्तिरीयाणां परेत्याद्युक्तं दर्शे दर्शश्राद्धवर्षश्राद्धयोर्दर्शमासिकयोर्दर्श
श्राद्धोदकुंभश्राद्धयोश्च संपाते देवताभेदाच्छ्राद्धद्वयं कार्यं तत्रादौ मासिकाब्दिकादिश्राद्धं कृत्वा पाकांतरेण दर्शश्राद्धं कार्यं वैश्वदेव आब्दिकादिश्राद्धशे
षेण पृथक्पाकेन वा दर्शश्राद्धात्प्राग्भवति आहिताग्निस्तु वैश्वदेवं पिंडपितृयज्ञं च कृत्वाऽब्दिकं कुर्यात् दर्शश्राद्धमनुपनीतविधुरप्रवासस्थैरपि कार्यं
अमाश्राद्धातिक्रमे न्यूषवाचमिति ऋचं शतवारं जपेत् इति दर्शनिर्णयोद्देशश्चतुर्विंशः २४ इष्टिस्थालीपाकौ पौर्णमास्यामारब्धव्यौ न तु दर्शे आधा
नं गृहप्रवेशनीयहोमानंतरमेव पौर्णमास्यां यदि दर्शपौर्णमासारंभः क्रियते तदा मलमासपौषमासशुक्रास्तादिदोषो नास्ति तत्रातिक्रमे तु शुद्धमा
सादिप्रतीक्षेत्येके सर्वथा शुद्धकाले पर्वारंभ इत्यपरे इतीष्ट्यादिप्रारंभनिर्णयोद्देशः २५ अथ विकृतिकालः ताश्च त्रिविधाः नित्या आग्रयण
चातुर्मास्याद्याः नैमित्तिक्यो जातेष्ट्यादयः काम्याः सौर्यादयः एताः पुरुषार्थाः एवं क्रत्वंगभूता अपि द्विविधाः नित्या नैमित्तिकाश्च तत्र विकृति
षु सद्यस्कालत्वद्व्यहकालत्वयोर्विकल्पः एवं पर्वणि शुक्लपक्षगतदेवनक्षत्रेषु वा कर्तव्या इति विकल्पः तत्र पर्वणि करणपक्षे पराह्णादिसंधौ संधिदिने स
द्यस्कालां द्व्यहकालां वा विकृतिं कृत्वा प्रकृतेरन्वाधानं मध्याह्ने पूर्वाह्णे वा संधौ संधिदिने प्रकृतिं समाप्य सद्यस्काल एव विकृतिः कार्या कृत्तिकादौ निर्वि

शारवांनानिचतुर्दशनक्षत्राणिदेवनक्षत्राणीत्युच्यंते आग्रयणेविशेषोद्वितीयपरिच्छेदेवक्ष्यते अन्वारंभणीयेष्टिश्चतुर्दश्यांकार्या इतिविकृतिसाम
न्यनिर्णयः २६ पशुयागस्तुवर्षेवर्षेश्रावण्यादिचतुर्णांपर्वणामन्यतमेपर्वणिदक्षिणायनदिनेउत्तरायणदिनेवाकार्यः तत्रखंडपर्वणिविकृतिसाम
न्योक्तपर्वनिर्णयः इतिपशुयागोद्देशः २७ अथचातुर्मास्यकालः तत्प्रयोगेचत्वारःपक्षाः फाल्गुन्यांचैत्र्यांवापौर्णमास्यांवैश्वदेवपर्वकृत्वाचतु
र्मासेष्वाषाढ्यादिष्वेकैकंपर्वेत्येवंयावज्जीवमनुष्ठानमितियावज्जीवपक्षः उक्तरीत्यासंवत्सरपर्यंतंअनुष्ठायसवनेष्ट्यापशुयागेनवासोमयागेनवा
समापनंसांवत्सरपक्षः प्रथमेहनिवैश्वदेवपर्वचतुर्थदिनेवरुणप्रघासपर्वअष्टमनवमयोःसाकमेधपर्व द्वादशेशुनासीरीयपर्वेतिद्वादशाहपक्षः पं
चभिर्दिनैःसमाप्तीययाप्रयोगपक्षः द्वादशाहपंचाहप्रयोगपक्षयोरुदगयनेशुक्लपक्षेदेवनक्षत्रेप्रारंभःशुक्लपक्षएवसमाप्तिरितिबहवः कृष्णपक्षेवा
समाप्तिरितिकेचित् द्वादशाहपंचदशाहपक्षयोरपिसवनेष्ट्यादिनासमापनेकृतेसकृत्करणं तदभावेप्रतिवत्सरमनुष्ठानं क्वचिदैकाहिकप्रयोगप-
क्षोप्युक्तः सचचैत्र्यादिषुचतसृषुपौर्णमासीष्वेकैकस्यांकश्चिद्भवति क्वचित्तुसप्ताहपक्षः सयथा द्व्यहेवैश्वदेवपर्व तृतीयदिनेवरुणप्रघासः चतु
र्थेगृहमेधीया पंचमेमहाहवींषि षष्ठेपितृयज्ञादिसाकमेधपर्वशेषः सप्तमेशुनासीरीयपर्वेति अत्रशुक्लपक्षादिःपंचाहपक्षोक्तःकालः इतिचातु
र्मास्यनिर्णयोद्देशः २८ काम्येष्टीनांविकृतिसामान्यनिर्णयानुसारेणपर्वण्यनुष्ठानं शुक्लपक्षस्थदेवनक्षत्रेवा जातेष्टिस्तुपत्न्याविंशतिरात्र्यात्प
ककर्मानधिकाराख्यजननाशौचनिवृत्तौसत्यांपर्वणिकार्या गृहदाहेष्ट्यादिनिमित्तकेष्टीनांनिमित्तानंतरमनुष्ठानेपर्वाद्यपेक्षानास्ति तदसंभवेप
र्वापेक्षा क्रत्वर्थानांनित्यानांक्रतुनासहैवानुष्ठानं नतत्रपृथक्कालापेक्षा. हविर्दोषोद्देशादिनैमित्तिकक्रत्वर्थेष्टयस्तुस्विष्टकृदुत्तरंसमिष्टय-

जुषः प्राक्निमित्तस्मरणेतदानीमेवनदीयतंत्रोपजीवनेननिर्वापप्रभृतिकार्याः तदनंतरंस्मरणेतत्प्रयोगंसमाप्यपुनरन्वाधानादिविधिनाकार्याः इतिकाम्य
नैमित्तिकादीष्टीनांनिर्णयोद्देशः २९ आधानंतुपर्वणिनक्षत्रेचोक्तं तत्रसंकल्पप्रभृतिपूर्णाहुतिपर्यंतप्रयोगपर्याप्तिपर्वग्राह्यं तदसंभवेगार्हपत्याधानादाह
वनीयाधानपर्यंतंविद्यमानंग्राह्यं एवंनक्षत्रस्यापिनिर्णयः दिनद्वयेकर्मकालव्याप्तिपर्वसत्वे यत्रोक्तनक्षत्रयोगस्तद्ग्राह्यं वसंततुपर्वोक्तनक्षत्रेस्येतत्त्रि
तयसन्निपातेप्रशस्ततमं ऋतुभावेमध्यमं केवलेपर्वणिनक्षत्रेवाधमं नक्षत्राणितुकृत्तिकारोहिणीविशाखापूर्वाफाल्गुनी उत्तराफाल्गुनीमृगोत्तरा-
भाद्रपदेतिसप्ताश्वलायनसूत्रोक्तानि कृत्तिकारोहिण्युत्तरामृगपुनर्वसूपुष्यपूर्वाफाल्गुनीपूर्वाषाढाहस्तचित्राविशाखाऽनुराधाश्रवणज्येष्ठारेवती-
तिसूत्रांतरोक्तानि सोमपूर्वाधानेतुनर्तुंपृच्छेन्ननक्षत्रमितिवचनात्सोमकालानुरोधेनैवाधानं नतत्रपृथक्कालविचारः इत्याधानकालोद्देशः ३० अथ
ग्रहणनिर्णयः चंद्रसूर्यग्रहणंयावच्चाक्षुषदर्शनयोग्यंतावत्पुण्यकालः अतोग्रस्तास्तस्थलेऽस्तोत्तरंद्वीपांतरेग्रहणसत्वेपिदर्शनयोग्यत्वाभावान्नपु
ण्यकालः एवंग्रस्तोदयेउदयात्पूर्वंनतुपुण्यकालः मेघादिप्रतिबंधेनचाक्षुषदर्शनासंभवेशास्त्रादिनास्पर्शमोक्षकालौज्ञात्वास्नानदानाद्याचरेत् र
विवारेसूर्यग्रहश्चंद्रवारेचंद्रग्रहश्चूडामणिसंज्ञस्तत्रदानादिकमनंतफलं ग्रहस्पर्शकालेस्नानंमध्येहोमःसुरार्चनं श्राद्धंचमुच्यमानेदानंमुक्तेःस्नानमि
तिक्रमः तत्रस्नानजलेषुतारतम्यं शीतमुष्णोदकात्पुण्यमपारक्यंपरोदकात् भूमिष्ठमुद्धृतात्पुण्यंततःप्रस्रवणोदकं ततोपिसारसंपुण्यंततःपु
ण्यंनदीजलं ततस्तीर्थंनदीगंगापुण्यापुण्यस्ततोऽबुधिरिति ग्रहणेस्नानंचसचैलंकार्यं सचैलत्वंमुक्तिस्नानपरमितिकेचित् मुक्तिस्नानाभावेसूत
किलानपगमः ग्रहणेस्नानममंत्रकं सुवासिनीभिस्त्रीभिरशिरस्नानंकार्यं शिष्टस्त्रियस्तुग्रहणेषुशिरःस्नानंकुर्वंति जाताशौचेमृताशौचेचग्रहण

निमित्तंस्नानदानश्राद्धादिकार्यमेव स्नानेनैमित्तिकेप्राप्तेनारीयदिरजस्वला पात्रांतरितंतोयेनस्नानंकृत्वाव्रतंचरेत् नवस्त्रपीडनंकुर्यान्नान्यद्वासश्च
धारयेत् त्रिरात्रमेकरात्रंवासमुपोष्यग्रहणेस्नानदानाद्यनुष्ठानेमहाफलं एकरात्रपक्षेग्रहणदिनात्पूर्वदिनेउपवासइतिकेचित् ग्रहणसंबंधाहोरात्र
पवासइत्यपरे पुत्रवद्गृहिणोग्रहणसंक्रांत्यादौनोपवासः पुत्रवत्पदेनकन्यावानपिग्राह्यइतिकेचित् ग्रहणेदेवपितृतर्पणंकार्यमितिकेचित् सर्वे
षामेववर्णानांसूतकंराहुदर्शने तेनग्रहणकालेस्पृष्टवस्त्रादेः क्षालनादिनाशुद्धिःकार्या अन्नगोभूहिरण्यधान्यादिदानंमहाफलं तपोविद्योभ
यत्युक्तंमुख्यंदानपात्रंसत्पात्रेदानात्पुण्यातिशयः सर्वंगंगासमंतोयंसर्वेव्याससमाद्विजाः सर्वंभूमिसमंदानंग्रहणेचंद्रसूर्ययोरित्युक्तिःपुण्य
सामान्याभिप्रायाअतएवसममब्राह्मणेदानंद्विगुणंब्राह्मणब्रुवे श्रोत्रियेशतसाहस्रंपात्रेत्वानंत्यमश्नुते इतितारतम्यमुक्तं अब्राह्मणेसंस्का
रादिरहितेजातिमात्रेब्राह्मणेदानंयथोक्तफलं गर्भाधानादिसंस्कारयुतोवेदाध्ययनाध्यापनरहितोब्राह्मणब्रुवस्तत्रदानमुक्तंद्विगुणफलं वेदा
ध्ययनादियुतेश्रोत्रियेसहस्रफलं विद्यासदाचरणादियुतेपात्रेऽनंतफलमित्यर्थः ग्रहणेश्राद्धमामेनहेम्नावाकार्यं संपन्नश्चेत्पक्वान्नेनकुर्या
त् सूर्यग्रहणेतीर्थयात्रांगश्राद्धवद्दृतप्रधानान्नेनश्राद्धंकार्यं ग्रहणेश्राद्धभोक्तुर्महादोषः ग्रहणेतुलादानादिकंसंपन्नेनकार्यं चंद्रसूर्यग्रहेतीर्थेमहापर्वादिकेतथा मंत्रदीक्षांप्रकुर्वाणोमासर्क्षादीन्नशोधयेत् मंत्रदीक्षाप्रकारस्तंत्रेद्रष्टव्यः दीक्षाग्रहणमुपदेशस्याप्युपलक्षणं युगेयुगेतु
दीक्षासीदुपदेशःकलौयुगे चंद्रसूर्यग्रहेतीर्थेसिद्धक्षेत्रेशिवालये मंत्रमात्रप्रकथनमुपदेशःसउच्यते मंत्रग्रहणेसूर्यग्रहणमेवमुख्यं चंद्रग्रहणे-
दारिद्र्यादिदोषोक्तेरितिकेचित् चंद्रसूर्योपरागेचस्नात्वापूर्वमुपोषितः स्पर्शादिमोक्षपर्यंतंजपेन्मंत्रंसमाहितः जपाद्दशांशतोहोमस्तथाहोमात्

ध॰सिं॰
१६

तर्पणं होमाशक्तौजपंकुर्याद्धोमसंख्याचतुर्गुणं मूलमंत्रमुच्चार्यतदंतेद्वितीयांतंमंत्रदेवतानामोच्चार्यामुकांदेवतामहंतर्पयामिनमइतियथावादिमु
कजलांजलिभिस्तर्पणंहोमदशांशेनकार्यं एवंनमोंतमूलमंत्रमुक्त्वाऽमुकांदेवतामहमभिषिंचाम्यनेनेत्युच्चार्यजलेनस्वमूर्ध्न्यभिषिंचेदितिमार्जनं
तर्पणदशांशेनकार्यं मार्जनदशांशेनब्राह्मणभोजनं एवंजपहोमतर्पणमार्जनविप्रभोजनात्मकंपंचप्रकारंपुरश्चरणंतर्पणाद्यसंभवेतत्तत्सं
ख्याचतुर्गुणोजपएवकार्यः एषचंद्रग्रहणेपुरश्चरणप्रकारोग्रस्तोदयेग्रस्तास्तेचनसंभवति पुरश्चरणांगोपवासः पुत्रवद्गृहिणापिकार्यः पु
रश्चरणकर्तुः स्नानदानादिनैमित्तिककर्मलोपप्रत्यवायप्रसंगान्नैमित्तिकंस्नानदानादिकंभार्यापुत्रादिप्रतिनिधिद्वाराकार्यं अत्रेत्थमितिकर्तव्य
ता स्पर्शकालात्पूर्वंस्नात्वाऽमुकगोत्रोऽमुकशर्माहंराहुग्रस्तेदिवाकरेनिशाकरेवाऽमुकदेवताया अमुकमंत्रसिद्धिकामोग्रासादिमुक्तिपर्यंतममुक
मंत्रस्यजपरूपंपुरश्चरणंकरिष्ये इतिसंकल्प्यबद्धशिखाऽसनबंधन्यासादिकंचस्पर्शात्पूर्वमेवविधायस्पर्शादिमोक्षपर्यंतंमूलमंत्रजपंकुर्यात् ततःपरदिनेस्ना
नादिनित्यकृत्यंविधायामुकमंत्रस्यकृतेनग्रहणकालिकामुकसंख्याकपुरश्चरणजपसांगतार्थंतद्दशांशहोमतद्दशांशतर्पणतद्दशांशमार्जनतद्दशांशब्रा
ह्मणभोजनानिकरिष्ये इतिसंकल्प्य होमादिकंतच्चतुर्गुणद्विगुणान्यतरजपंवाकुर्यात् ग्रहणकालेचतत्प्रेरितःपुत्रादिरमुकशर्मणोऽमुकगोत्रस्या
मुकग्रहणस्पर्शस्नानजनितश्रेयःप्राप्त्यर्थंस्पर्शस्नानंकरिष्ये इत्यादिसंकल्पपूर्वकंतदीयस्नानदानादिकंकुर्यात् पुरश्चरणमकुर्वद्भिरपिगुरूपदिष्टः
स्वस्वेष्टदेवतामंत्रजपोगायत्रीजपश्चावश्यंग्रहणेकार्योऽन्यथामंत्रमालिन्यंग्रहणकालेशयनेकृतेरोगीमूत्रेदारिद्र्यंपुरीषेकृमिर्मैथुनेग्रामसूकरोऽभ्यंगे
कुष्ठीभोजनेनरकइति पूर्वपक्वान्नंग्रहणोत्तरंत्याज्यं एवंग्रहणकालस्थितजलपानेपादकृच्छ्राभिधानाज्जलमपित्याज्यं कांजिकंतक्रंघृततैलपाचित

मन्नंक्षीरंचपूर्वसिद्धंग्रहणोत्तरंग्राह्यं घृतेसंधितेगोरसेषुग्रहणकालेकुशांतरायंकुर्यात् अथवेधविचारः सूर्यग्रहेग्रहणप्रहरादर्वाक्यामचतुष्टयं
वेधः चंद्रग्रहेतुप्रहरत्रयं तथाचदिनप्रथमप्रहरेसूर्यग्रहेपूर्वरात्रिप्रहरचतुष्टयेनभोक्तव्यं द्वितीयेयामेग्रहणेरात्रिद्वितीययामादौनभोक्तव्यं एवंरा
त्रिप्रथमप्रहरेचंद्रग्रहेदिनद्वितीययामादौनभुंजीत रात्रिद्वितीययामादौग्रहणेदिनतृतीययामादौनभुंजीत बालवृद्धातुरविषयेतुसार्धप्रहरात्मके
मुहूर्तत्रयात्मकोवावेधः शक्तस्यवेधकालेभोजनेत्रिदिनमुपोषणंप्रायश्चित्तं ग्रहणकालेभोजनेप्राजापत्यंप्रायश्चित्तं चंद्रास्तग्रस्तोदयेतुयामचतु-
ष्टयंवेधात्तत्पूर्वंदिवानभुंजीत केचित्तुचंद्रपूर्णमंडलग्रासेयामचतुष्टयंवेधएकदेशग्रासेयामत्रयमित्याहुः ग्रस्तास्तेतु ग्रस्तावेवास्तमानंतुरवींदूप्रा
प्नुतौयदि परेद्युरुदयेस्नात्वाशुद्धोभ्यवहरेन्नरः अत्रस्नात्वाशुद्धइत्युक्त्याशुद्धमंडलदर्शनकालिकस्नानात्पूर्वमशुद्धिप्रतिपादनाज्जलाहरणपाकादिकं
शुद्धबिंबोदयकालिकस्नानात्पूर्वंनकार्यमितिभाति सूर्यग्रस्तास्तादौपुत्रवद्गृहिणउपवासनिषेधात्तेनषण्मुहूर्तात्मकंवेधंत्यक्त्वाग्रहणात्पूर्वंभोक्तव्यमिति
केचित् पुत्रवद्गृहिणापितत्रोपवासएवकार्यइतिमाधवमतमेवतुशिष्टाचारानुसृतंयुक्तं सूर्यग्रस्तास्तेचंद्रग्रस्तोदयेचाहिताग्निनान्वाधानंविधायजलव्र
तंकार्यं नतुभोजनं चंद्रग्रस्तास्तेउत्तरदिनेसंध्याहोमादौनदोषः तत्राल्पकालेनशास्त्रतोमुक्तिनिश्चयेमुक्त्यनंतरंस्नात्वाहोमादिकंकर्तव्यं चिरकाले-
नमुक्तौहोमकालातिक्रमप्रसंगाद्ग्रस्तोदयग्रहणमध्येएवसंध्याहोमंचकृत्वाशास्त्रतोमुक्तिकालेस्नात्वाब्रह्मयज्ञादिनित्यकर्मकर्तव्यमितिभाति दर्शे
ग्रहणनिमित्तकश्राद्धेनैवदर्शश्राद्धसंक्रांतिश्राद्धानांप्रसंगसिद्धिर्भवति ग्रहणादिनेपित्रादेर्वार्षिकश्राद्धप्राप्तौसतिसंभवेन्नेनैवकार्यं ब्राह्मणाद्यला
भेनासंभवेत्वामेनहेम्नावाकार्यं स्वजन्मराशेस्तृतीयषष्ठैकादशदशमराशिस्थितंग्रहणंशुभप्रदं द्वितीयसप्तनवमपंचमस्थानेषुमध्यमं जन्मचतु

ध॰ सिं॰ १७

योष्टमद्वादशराशिस्थितमनिष्टप्रदं यस्यजन्मराशौजन्मनक्षत्रेवाग्रहणंतस्यविशेषतोऽनिष्टप्रदं तेनगर्गाद्युक्ताशांतिःकार्या अथवाबिंबदानंकार्यं त-
द्यथा चंद्रग्रहेरजतमयंचंद्रबिंबंसुवर्णमयंनागबिंबंचकृत्वा सूर्यग्रहेसौवर्णंसूर्यबिंबंनागबिंबंचकृत्वाघृतपूर्णेताम्रपात्रेकांस्यपात्रेवानिधाय तिलवस्त्र
दक्षिणासाहित्यंसंपाद्यममजन्मराशिजन्मनक्षत्रस्थितामुकग्रहसूचितसर्वानिष्टप्रशांतिपूर्वकमेकादशस्थानस्थितग्रहसूचितशुभफलावाप्तयेबिंबदानंक
रिष्येइतिसंकल्प्य सूर्यचंद्रवाराहुंचध्यात्वानमस्कृत्य तमोमयमहाभीमसोमसूर्यविमर्दन हेमतारप्रदानेनममशांतिप्रदोभव विधुंतुदनमस्तुभ्यंसिंहि-
कानंदनाच्युत दानेनानेननागस्यरक्षमांवेधजाद्भयादितिमंत्रमुच्चार्य इदंसौवर्णंराहुबिंबंनागंसौवर्णंरविबिंबंराजतंचंद्रबिंबंवाघृतपूर्णकांस्यपात्रनिहितंय
थाशक्तितिलवस्त्रदक्षिणासहितंग्रहणसूचितारिष्टविनाशार्थंशुभफलप्राप्त्यर्थंचतुभ्यमहंसंप्रददेइतिदानवाक्येनपूजितब्राह्मणायदद्यात् एवंचतुर्थाद्यनि
ष्टस्थानेष्वपिदानंकार्यमितिभाति यस्यजन्मराश्यादिग्रहणंतेनराहुग्रस्तरवींदुबिंबंनावलोकनीयं इतरजनैरपिपटजलादिव्यवधानेनैवग्रस्तबिंबंदृष्ट
व्यंनसाक्षात् मंगलकार्येषुपूर्णग्रासेचंद्रग्रहेद्वादश्यादितृतीयांतंदिनसप्तकंवर्ज्यं सूर्यपूर्णग्रासेएकादश्यादिचतुर्थ्यंतंदिनानिवर्ज्यानि खंडग्रहणेचतु
र्दश्यादिदिनत्रयंवर्ज्यं ज्योतिर्निबंधेषुग्रासपादतारतम्येनदिनाधिक्योनत्वंतारतम्येनयोजितं ग्रस्तास्तेपूर्वदिनत्रयंवर्ज्यं ग्रस्तोदयेपरंदिनत्रयंवर्ज्यं ग्र
हणनक्षत्रंषण्मासंपूर्णग्रासेवर्ज्यं पादादिग्रासेसार्धमासादितारतम्येनयोज्यं पूर्वसंकल्पितस्यद्रव्यस्यग्रहणोत्तरंदानेतद्द्विगुणंदेयंभवति इतिग्रहण-
निर्णयोद्देशः २१ समुद्रेपौर्णिमामावास्यादिपर्वसुस्नायात् भृगुभौमदिनेस्नानंवर्जयेत् अश्वत्थसागरौसेव्यौनस्पर्शव्यौकदाचन अश्वत्थंमंदवारे
तुसागरंपर्वणिस्पृशेत् नकालनियमःसेतौसमुद्रस्नानकर्मणि समुद्रस्नानप्रयोगोन्यत्रज्ञेयः इतिधर्मसिंधौसमुद्रस्नानोद्देशः २२ तिथिविशेषेन

क्षत्रविशेषेवारादौचविधिनिषेधाः सप्तम्यांनस्पृशेत्तैलंनीलवस्त्रंनधारयेत् नचाप्यामलकैःस्नानंनकुर्यात्कलहंनरः सप्तम्यांनैवकुर्वीततास्रपात्रेणभोज
नंदातिथिष्वभ्यंगोवर्ज्यः रिक्तासुक्षौरंवर्ज्यं जयासुमांसंशूद्राद्यैर्वर्ज्यं पूर्णासुस्त्रीवर्ज्या रविवारेऽभ्यंगोभौमवारेक्षौरंबुधेयोषित्ववर्ज्या
त्राहस्तश्रवणेषुतैलंवर्ज्यं विशाखाप्रतिपत्सुक्षौरंवर्ज्यं मघाकृत्तिकास्युत्तरासुस्त्रीनसेव्या तिलभक्षणंतिलतर्पणंचसप्तम्यांन नारिकेरमष्टम्यां
मलांबुंनवम्यांपटोलंदशम्यांनिष्पावमेकादश्यांमसूरंद्वादश्यांवार्ताकंत्रयोदश्यांवर्ज्यं पूर्णिमादर्शसंक्रांतिचतुर्दश्यष्टमीषुच नरश्चांडालयोनौस्यात्तै
लस्त्रीमांससेवनात् पूर्णिमादर्शसंक्रांतिद्वादशीषुश्राद्धदिनेचवस्त्रंनपीडयेत् रात्रौमृदंगोमयमुदकंचनाहरेत् गोमूत्रंप्रदोषकालेनगृह्णीया
त् अमादिपर्वस्ववश्यंशांत्यर्थंतिलहोमःस्याद्ग्रहरक्षणायदानादिकंचकुर्यात् पर्वसुनाधीयीत शौचाचमनब्रह्मचर्यादिसर्वैःस्यात् प्रतिपद्
शीषष्ठीनवमीतिथिषुश्राद्धदिनेजन्मदिनेव्रतेचोपवासेचरविवारेमध्यान्हस्नानसमयेचकाष्ठेनदंतधावनंवर्ज्यं अलाभेदंतकाष्ठानांनिषिद्धेपिदिने
तथा अपांद्वादशगंडूषैःपत्रैर्वाशोधयेन्मुखं अत्रसर्वत्रनिषेधेषुतिथ्यादिकंतत्कालव्यापिग्राह्यं इतिधर्माब्धिसारेतिथ्यादौविधिनिषेधसंग्रहे
द्देशः ३२ मीमांसाधर्मशास्त्रज्ञाःसुधियोऽनलसाबुधाः कृतकार्याःप्राङ्निबंधैस्तदर्थंनायमुद्यमः येपुनर्मंदमतयोऽलसाअज्ञाश्चनिर्णयं ध
र्मंवेदितुमिच्छंतितैरचितस्तदपेक्षया निबंधोयंधर्मसिंधुसारनामासुबोधनः अमुनाप्रीयतांश्रीमद्विठ्ठलोभक्तवत्सलः सर्वत्रमूलवचनानीहज्ञेय
नितद्विनारभ्य कौस्तुभनिर्णयसिंधुश्रीमाधवकृतनिबंधेभ्यः प्रेम्णासद्भिर्ग्रंथःसेव्यःशब्दार्थतःसदोषोपि संशोध्यवापिहरिणासुदामसु
सतुषपृथुकमुष्टिरिव इतिश्रीमदनंतोपाध्यायसूनुकाशीनाथोपाध्यायविरचितेधर्मसिंधुसारेप्रथमपरिच्छेदःसमाप्तिमगमत्

इतिधर्मसिंधौप्रथमपरिच्छेदःसमाप्तिमगमत्

[OrderDescription]
,CREATED=20.03.20 15:12
,TRANSFERRED=2020/03/20 at 15:20:43
,PAGES=49
,TYPE=STD
,NAME=S0003004
,Book Name=M-2934-DHARAM SINDHI
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF

FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF

FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF

FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,